

**ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3863/10
ΣΤΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΟΫΠΑΛΛΗΛΟΥΣ**

ΚΕΙΜΕΝΑ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΨΗΛΟΣ
τ. ΓΕΝ. Δ/ΝΤΗΣ ΟΑΕΕ (ΤΕΒΕ)
τ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΙΚΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΥΚΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΟΤΟΕ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ
ΒΑΣΩ ΒΟΓΙΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΟΤΟΕ

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

1. Είναι γνωστό ότι η Κυβέρνηση, στη λογική του μνημονίου, πήρε μία σειρά μέτρων που επηρέασαν αρνητικά την **Κοινωνική Ασφάλιση** (Κ.Α.). Το θέμα είναι ότι, η έκταση των νομοθετικών παρεμβάσεων στο θεσμό, υπήρξε καταλυτική, σε βαθμό που να μη ληφθούν υπόψη οι βασικές αρχές:

▽ Της ασφάλειας δικαίου

▽ Της νομιμότητας της διοικητικής δράσεως και

▽ Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αρχές που στην Κ.Α. δεν επιφέρουν άμεσες δυσμενείς ανακατατάξεις για τους ασφαλισμένους με πολλά χρόνια ασφάλισης

2. Την ανάλυση των πιο ουσιαστικών διατάξεων του συγκεκριμένου νόμου επιχειρούμε παρακάτω με συνοπτικό τρόπο.

Για την καλλίτερη κατανόηση θεωρούμε απαραίτητο να υπενθυμίσουμε τη γνωστή διάκριση των ασφαλισμένων σε "**παλαιούς**" και "**νέους**". "**Νέοι**" ονομάζονται όσοι ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο από **1/1/1993** και εφεξής ή θα ασφαλισθούν στο μέλλον. Κατ' αντιδιαστολή, "**παλαιοί**" ασφαλισμένοι λογίζονται όσοι ασφαλίστηκαν υποχρεωτικά σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο (πλην ΟΓΑ) μέχρι **31/12/1992**.

Η κατηγορία "παλαιοί" στους τραπεζοϋπαλλήλους, ασφαλιστικά διαχωρίζεται και:

- α.** Στους ασφαλισμένους για σύνταξη στο ΙΚΑ από της πρόσληψής τους σε Τράπεζα και
- β.** Αυτούς που ασφαλιζονταν μέχρι **31/7/2008** σε Ειδικά Ταμεία, τα οποία εντάχθηκαν στο ΙΚΑ από 1/8/2008.

Στους "παλαιούς" ασφαλισμένους πολλές είναι μέχρι **31/12/2010** οι προϋποθέσεις για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη ανά κατηγορία (**37ετία ή 11.100 Ημέρες Εργασίας - ΗΕ-, 35ετία με ή χωρίς όριο ηλικίας, μητέρες με ανήλικα παιδιά, κ.ά**).

Στις περισσότερες απ' αυτές, αν όχι σε όλες, επιλαμβάνεται ο νέος νόμος, με στόχο την αύξηση των παραγόντων που συντελούν στη θεμελίωση του δικαιώματος (έτη ασφάλισης, ηλικία) και αφετέρου στον προσδιορισμό του συντάξιμου μισθού και τα ποσοστά σύνταξης επ' αυτού, ανάλογα με το έτος εξόδου σε σύνταξη.

Κάθε κατηγορία από τις παραπάνω **α'** και **β'** θα αναλυθεί χωριστά με αναφορά στο καθεστώς μέχρι την έναρξη ισχύος του **ν. 3655/08** (νόμος Πετραλιά), ποιές αλλαγές επέφερε ο νόμος αυτός και ποιες διαφοροποιήσεις επιχειρεί ο νέος **ν. 3863/10** με **το άρθρ. 10 § 1-17** (νόμος Λοβέρδου).

Η διατύπωση και η όλη θέση του νόμου ως προς τα νέα όρια ηλικίας και έτη ασφάλισης για σύνταξη γήρατος, έχει τη νομική βαρύτητα των αποτελεσμάτων, ακόμη και σε πρόσωπα που **με τη λήξη του έτους 2010** δεν έχουν **θεμελιωμένο δικαίωμα** σε σύνταξη, διατηρούν όμως **ώριμη προσδοκία** συνταξιοδότησης, **στις αρχές του έτους 2011**.

Οι παραπάνω υπογραμμισμένοι όροι είναι σημαντικοί στην Κ.Α.

Η "**προσδοκία**", με την έννοια της επιθυμητής εξέλιξης ενός έννομου αγαθού που αποκτήθηκε και θα ολοκληρωθεί σε εύθετο χρόνο δεν προστατεύεται, εκτός και αν η απότομη και απρόσμενη διάψευσής της με νόμο, που αυξάνει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, αναιρεί ή προσβάλλει τις αρχές που προαναφέραμε.

Κατ' αντίθεση με ότι συμβαίνει με την "προσδοκία" στην Κοινωνική Ασφάλιση, ο θεσμός "**θεμελίωσης δικαιώματος**" αποτελεί Γενική Αρχή, που προκύπτει από το πνεύμα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου και είναι εφαρμοστέα. Σαν γενική αρχή δεν έχει ανάγκη υποστήριξης από ρητή διάταξη νόμου. Αντίθετα, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της, ή τυχόν μερική αναφορά εφαρμογής σε ορισμένες μόνο κατηγορίες προσώπων, ενδέχεται να δημιουργήσει κενό προστασίας σε πρόσωπα άλλων κατηγοριών που δεν αναφέρονται.

Κάτι τέτοιο διαφαίνεται προς στιγμήν και με τη ρύθμιση της **παρ. 7 του άρθρου του ν. 3847/10** κατά την ο-
ποία: Δεν θίγονται συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται μέχρι 31-12-2010
για συγκεκριμένες κατηγορίες ασφαλισμένων (Δημοσίου, στρατιωτικούς, των πρώην Ειδικών Ταμείων που
έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ - ΕΤΑΜ), δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την παραπάνω
ημερομηνία και τυχόν συνταξιοδοτικές μεταβολές στη διάρκεια αυτής, δεν επηρεάζουν τις προϋποθέσεις
συνταξιοδότησής τους καθώς και τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους.

Ωστόσο, η μερική αναφορά της διάταξης αυτής σε πρόσωπα διεπόμενα κυρίως από συνταξιοδοτικό καθε-
στώς εκτός ΙΚΑ, δεν εξαιρεί όλους τους άλλους από την εφαρμογή της εν λόγω γενικής αρχής. Κατά "την ά-
ποψή μας", η παραπάνω αρχή, ασχέτως και ανεξαρτήτως από το περιεχόμενο της ως άνω ειδικής διάταξης,
έχει πεδίο εφαρμογής, όταν σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή ο ασφαλισμένος πληροί ομού τις ακόλουθες δύο
προϋποθέσεις, οι οποίες θεμελιώνουν το δικαίωμα σε σύνταξη.

▽ Έχει συμπληρώσει το όριο ηλικίας για σύνταξη γήρατος και

▽ Έχει πραγματοποιήσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης.

Αυτό σημαίνει ότι η θέση των συγκεκριμένων ασφαλισμένων δεν μεταβάλλεται δυσμενέστερα⁽¹⁾, από την ψή-
φιση νέου νόμου, αντιθέτως, ο φορέας συνταξιοδότησης αυτεπάγγελα εφαρμόζει τις ευμενέστερες προϋπο-
θέσεις, είτε αυτές είναι οι νεότερες είτε οι παλαιότερες⁽²⁾.

Ο νέος **ν. 3863/10** καθιερώνει και μία νέα έννομη δικλίδα προστασίας του δικαιώματος σε σύνταξη, θεσμο-
θετώντας τον όρο "**κατοχύρωση δικαιώματος**" όπως θα αναλύσουμε παρακάτω, κατά περίπτωση και δίνει με-
ταχρονολογημένα, ανάλογη προστασία της γενικής αρχής "**θεμελίωση του δικαιώματος**", υπερισχύοντας του
όρου "**προσδοκία**" στο δικαίωμα.

(1) ΣτΕ 2929/64 ΕΔΚΑ 1965 σ. 71, 928/65 ΕΔΚΑ 1965 σ. 408, Δ. ΙΚΑ 1969 σ. 307 και 753/69, 913/69, 1946/69.

(2) ΣτΕ: 3169/70 ΝοΒ 1971 σ. 925, 51/71 ΕΔΔΔΔ 1971 σ. 161, 1402/76 ΕΔΚΑ 1976 σ. 482, 859/88 ΕΔΔΔΔ 1989 σ. 419, 1007/90 ΕΔΚΑ
1990 σ. 528, 177/98 ΕΔΚΑ 2000 σ. 270 και 1453/99 ΕΔΚΑ 2000 σ. 263, και 1704/05 ΕΔΚΑ 2006 σ. 139, Ελ.Συν. 581/07 ΔΕΝ 2009
σ. 405, Βλ. Σχ. σσε ΑΕΔ 13/93 ΕΔΚΑ 1993 σ. 766 και Διοικ.Εφ.Θεσ. 1593/93 ΕΔΚΑ 1993 σ. 809,
Βλ. Σχετικώς στους Φ. Χατζηδημητρίου - Γ. Ψηλού: Ασφαλιστική Νομοθεσία 1991 εκδ. ΔΕΝ σελ. 740.

I. ΝΕΕΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ 1/1/2011 ΣΕ "ΠΑΛΑΙΟΥΣ" ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

A. Ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ από της πρόσληψής τους σε Τράπεζα

1. Οι ισχύουσες, το έτος **2010**, γενικές προϋποθέσεις για απονομή **πλήρους** σύνταξης λόγω γήρατος από το ΙΚΑ, σε "παλαιούς" ασφαλισμένους είναι οι ακόλουθες:

- α. **HE 11100 (37ετία) άνευ ορίου ηλικίας, άνδρες - γυναίκες.**
- β. **HE 10500 (35ετία) και ηλικία 58 ετών, άνδρες - γυναίκες.**
- γ. **HE 10500 από τις οποίες 7500 HE στα Βαρέα και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα (BAE) και ηλικία 55 ετών, άνδρες - γυναίκες.**
- δ. **HE 10000 και όριο ηλικίας 62 ετών οι άνδρες και 57 ετών οι γυναίκες.**
- ε. **HE 4500 έως 9999 και όριο ηλικίας 65 ετών οι άνδρες και 60 οι γυναίκες.**
- στ. **HE 4500, από τις οποίες 3600 HE στα BAE, από τις οποίες πάλι οι 1000 στα τελευταία 13 έτη και όριο ηλικίας 60 ετών οι άνδρες και 55 ετών οι γυναίκες.**
- ζ. **HE 5500 και όριο ηλικίας 55 ετών οι μητέρες με ανήλικο παιδί ή ενήλικο και ανίκανο για εργασία.**
- η. **HE 7.500 άνευ ορίου ηλικίας οι γυναίκες που έχουν ανάπηρο παιδί, με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο, με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω και έγγαμο βίο μαζί του 10 ετών.**

Στις περιπτώσεις **γ, δ, ε και ζ** προβλέπεται και η καταβολή **μειωμένης σύνταξης**.

Οι ασφαλισμένοι που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης **μέχρι την 31/12/2010**, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν οποτεδήποτε.

Στις παραπάνω κατηγορίες, επιτρέπεται η αναγνώριση των πλασματικών χρόνων που προβλέπονται αποκλειστικά από το **ν. 2084/92 άρθρ. 40 και 47 παρ. 12**. Το δικαίωμα για αίτηση μπορεί να υποβληθεί μέχρι **31/12/2013**.

2. Αν μέχρι **31/12/2010** δεν υπάρχει **θεμελίωση**, από της επομένης, ισχύουν οι νέες προϋποθέσεις που θέσπισε ο **ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 1 έως 17** και έχουν ως εξής:

α. Σύνταξη με 11100 Η.Ε. (37ετία) άνευ ορίου ηλικίας.

Το συγκεκριμένο δικαίωμα συνταξιοδότησης που θεσπίστηκε με το **ν. 3029/02 άρθρ. 3 § 1** ουσιαστικά καταργείται από **1/1/2011**. Συγχωνεύεται στην **35ετία (10500 HE)** για την οποία ο νέος νόμος προβλέπει νέα όρια ηλικίας και αυξημένη των **11100 HE** ασφάλισης (βλ. παρακάτω).

Εξαίρεση αποτελούν όσοι **μέχρι 31/12/2010** συμπλήρωσαν τις **11100 HE** ως μισθωτοί (βλ. παραπάνω). Μειωμένη σύνταξη δεν προβλέπεται.

β. Σύνταξη 35ετίας από το ΙΚΑ

Θεσπίστηκε με το **ν. 825/78 άρθρ. 10**, τροποποιήθηκε έκτοτε⁽³⁾ και καθιέρωσε τις εξής δύο υποκατηγορίες:

- ▽ Μία για την ασφάλιση χωρίς βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα (BAE) και
- ▽ Μία με BAE

αά 35ετία χωρίς BAE

Ο **ν. 825/78** όριζε ότι ο ασφαλισμένος του Ι.Κ.Α. δικαιούται σύνταξης αν, κατά την υποβολή της αίτησης, έχει πραγματοποιήσει **10500 HE** στην ασφάλιση του ΙΚΑ ή άλλου φορέα κύριας ασφάλισης μισθωτών, από παροχή εξαρτημένης και μόνο εργασίας και τη συμπλήρωση του **58^{ου} έτους** της ηλικίας για άνδρες - γυναίκες.

Στις **10500 HE** περιλαμβάνονται και οι HE για την αναγνώριση της στρατιωτικής υπηρεσίας.

Με το **ν. 3655/08** οι **10500 HE** παρέμειναν ως έχουν, αλλά το όριο ηλικίας αυξανόταν από το **έτος 2013** κατά μισό έτος, μέχρι το **2016**, ώστε στη συνέχεια να ισχύει το **60^ο έτος** ηλικίας.

Ήδη, ο νέος **ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 1** αφενός προσδιορίζει, περιγραφικά πλην σαφώς, ότι για το **έτος 2010** αρκούν οι **10500 HE** και το **58^ο έτος** της ηλικίας, αφετέρου ορίζει ότι ο χρόνος ασφάλισης και η ηλικία αυξάνονται **από το έτος 2011** και μετά ως εξής:

(3) Με τους νόμους: 1902/90 άρθρ. 27 § 3, 2084/92 άρθρ. 48 § 1, 2556/97 άρθρ. 25 § 1, 2874/2000 άρθρ. 32 και 3029/02 άρθρ. 2 § 7

Έτος θεμελίωσης	Η.Ε.	Ηλικία
2011	10800	58 ετών
2012	11100	59 ετών
2013	11400	60 ετών
2014	11700	60 ετών
2015	12000	60 ετών

Μειωμένη σύνταξη δεν προβλέπεται.

ββ΄ 35ετία από την οποία 7500 ΗΕ στα ΒΑΕ

Κατ' αρχήν, για τους τραπεζοϋπαλλήλους υπαγωγή στα ΒΑΕ συντρέχει μόνο σε πρόσωπα με ειδική απασχόληση, όπως είναι:

- ▽ Οι καθαρίστριες με πλήρη απασχόληση (τουλάχιστον 30 ώρες εβδομαδιαίως).
- ▽ Οι νυκτοφύλακες.
- ▽ Οι ηλεκτρολόγοι κάτοχοι άδειας ηλεκτροτεχνίτη.
- ▽ Οι οδηγοί φορτηγών αυτοκινήτων.

Οι παραπάνω και όσοι άλλοι έχουν ασφαλισθεί με άλλες ειδικότητες εκτός Τράπεζας στα ΒΑΕ, δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώναν με **10500 Η.Ε.** από τις οποίες **7500 Η.Ε.** στα ΒΑΕ, άνδρες - γυναίκες.

- ▽ Σε ηλικία **55 ετών για πλήρη σύνταξη**
- ▽ Σε ηλικία **53 ετών για μειωμένη σύνταξη.** (ν. 2874/2000 άρθρ. 32).

Από το έτος 2013, ο ν. 3655/08 προέβλεπε αύξηση κατά μισό έτος, για κάθε επόμενο χρόνο, μέχρι το έτος 2016, που θα γινόταν 57 για πλήρη σύνταξη και 55 για μειωμένη.

Με το **ν. 3863/10 § 10 στοιχ. 2**, οι **10500 ΗΕ**, από τις οποίες **7500 ΗΕ** στα ΒΑΕ, παραμένουν. Αυξάνονται όμως τα όρια ηλικίας για πλήρη και μειωμένη σύνταξη ως εξής:

Έτος θεμελίωσης	Ηλικία για πλήρη σύνταξη	Ηλικία για μειωμένη
2011	55 ετών και 9 μηνών	53 ετών και 9 μηνών
2012	56 ετών και 6 μηνών	54 ετών και 6 μηνών
2013	57 ετών και 3 μηνών	55 ετών και 3 μηνών
2014	58 ετών	56 ετών
2015	58 ετών και 9 μηνών	56 ετών και 9 μηνών
2016	59 ετών και 6 μηνών	57 ετών και 6 μηνών
2017	60 ετών	58 ετών

Κατοχύρωση Δικαιώματος.

Στο τέλος της **παρ. 2 του άρθρ. 10 του νόμου** διατυπώνεται ότι, οι ασφαλισμένοι, των περιπτώσεων **αα΄** και **ββ΄** δικαιούνται σύνταξη με το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος συμπλήρωσης των **10500 ΗΕ**, από τις οποίες στη **ββ΄** περίπτωση και οι **7500 ΗΕ** στα ΒΑΕ.

Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, εάν οι **10500 ΗΕ** συμπληρώνονται το έτος **2012**, η θεμελίωση του δικαιώματος πραγματοποιείται με τη συμπλήρωση **56 ετών και 6 μηνών** ηλικία για πλήρη σύνταξη.

Ως προς το χρόνο ασφάλισης που προσμετράτε για τη συμπλήρωση των **10500 ΗΕ** και στις δυο **αα΄** και **ββ΄** περιπτώσεις και μέχρι **12000 ΗΕ** της περίπτωσης **αα΄**, για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σε σύνταξη από **1/1/2011** και μετά, λαμβάνεται υπόψη όλος ο χρόνος ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε στο ΙΚΑ ή άλλο οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, καθώς και οι περίοδοι που τελούν υπό αναγνώριση, κατά τους ορισμούς της **παρ. 1, στοιχ. 18 του άρθρ. 10 του ν 3863/10**.

Δηλαδή το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης δέχεται με το έγγραφο του Φ80000/ΟΙΚ.19160/ 1420 /4-8-2010 (ΔΕΝ 2010 σ. 1107) ότι, από **1/1/2011** και μετά καταργείται η **παρ. 2 του άρθρ. 10 του ν. 825/78**, με την οποία είχαν θεσπισθεί πολλοί περιορισμοί ως προς την αναγνώριση, διαφόρων περιόδων, για την 35ετία.

γ. Σύνταξη με 10000 ΗΕ άνδρες - γυναίκες από το ΙΚΑ

Με το **ν. 3863/10 άρθρ. 10, § 1 στοιχ. 12** επήλθαν αλλαγές και στις προϋποθέσεις για σύνταξη από το ΙΚΑ αυτών που πραγματοποιούσαν **10000 ΗΕ**. Το δικαίωμα θεμελιωνόταν πριν από τον παραπάνω νόμο εφόσον:

- ▽ Οι άνδρες είχαν συμπληρώσει το **62^ο** έτος της ηλικίας και
- ▽ Οι γυναίκες το **57^ο** έτος της ηλικίας

Παράλληλα, για αυτούς προβλεπόταν και μειωμένη σύνταξη από το **60^ο** και **55^ο** έτος της ηλικίας, αντίστοιχα άνδρες - γυναίκες.

Με το νέο νόμο για μεν τις γυναίκες τροποποιούνται σταδιακά, τόσο το όριο ηλικίας, όσο και ο χρόνος ασφάλισης, που απαιτείται για τη θεμελίωση δικαιώματος σε πλήρη ή μειωμένη σύνταξη. Για τους άνδρες επήλθε αλλαγή μόνο σε ότι αφορά τα όρια ηλικίας.

Ειδικότερα ορίσθηκε:

αα΄ Για τις γυναίκες

Οι προϋποθέσεις για σύνταξη λόγω γήρατος ορίστηκαν από 1/1/2011 σε **10400 HE** και για κάθε επόμενο έτος αυξάνονται κατά **400 HE** και μέχρι να συμπληρωθούν **12000 HE** (το έτος **2015**). Αντιθέτως, το όριο ηλικίας ορίστηκε από 1/1/2011 στο **58°** για πλήρη σύνταξη και στο **56°** για μειωμένη και κάθε επόμενο έτος, το όριο ηλικίας αυξάνεται κατά **έξι (6) μήνες** και μέχρι να συμπληρωθεί το **60°** έτος της ηλικίας για πλήρη σύνταξη και το **58°** για **μειωμένη**.

Με τη λήξη της μεταβατικής περιόδου 2011-2015, ο θεσμός της μειωμένης σύνταξης καταργείται.

Η έννοια είναι ότι καταργείται η **απονομή** μειωμένης σύνταξης, όσες μέχρι τότε απονεμηθούν θα συνεχίσουν καταβαλλόμενες και στο μέλλον.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η εξέλιξη των προϋποθέσεων (HE και ηλικία) για πλήρη και μειωμένη σύνταξη στις γυναίκες έχει ως ακολούθως:

Έτος θεμελίωσης	Η.Ε.	Ηλικία για πλήρη	Ηλικία για μειωμένη
2011	10400	58	56
2012	10800	58,5	56,5
2013	11200	59	57
2014	11600	59,5	57,5
2015	12000	60	58

Μετά το έτος **2015** αρκούν **12000 HE** και το **60°** έτος ηλικίας για πλήρη σύνταξη.

Ειδικά, για τη θεμελίωση του δικαιώματος στη μειωμένη σύνταξη απαιτείται, από το συνολικό, κατά περίπτωση, απαιτούμενο αριθμό HE, να έχουν πραγματοποιηθεί **100 ημέρες κατ' έτος**, την αμέσως προηγούμενη του έτους υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης **5ετία**.

ββ΄ Για τους άνδρες

Σε αντίθεση με τα παραπάνω θεσμοθετημένα για τις γυναίκες, στους άνδρες ασφαλισμένους ο νέος νόμος καθορίζει το όριο ηλικίας από το **2011** στο **63°** έτος και για κάθε επόμενο έτος προσθέτει ανά **έξι (6) μήνες** ηλικίας, μέχρι να συμπληρωθεί το **65°** έτος ηλικίας το **2015**, χωρίς να αυξάνει τον αριθμό των HE των **10000** που προβλεπόταν αρχικά.

Επίσης, για τους άνδρες ο νέος νόμος δεν κάνει λόγο για μειωμένη σύνταξη.

Έτσι προβάλλει άνηση ασφαλιστική μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών της κατηγορίας αυτής, αντίθετη προς την όλη φιλοσοφία του νέου νόμου, που τείνει σε εξομοίωση των συντελεστών του συνταξιοδοτικού δικαιώματος στα επίπεδα των ανδρών.

Επομένως οι άνδρες δικαιούνται μόνο πλήρη σύνταξη από το 2011 και μετά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

2011	Η.Ε. 10000	63 ετών
2012	Η.Ε. 10000	63,5 ετών
2013	Η.Ε. 10000	64 ετών
2014	Η.Ε. 10000	64,5 ετών
2015	Η.Ε. 10000	65 ετών

γγ΄ Κατοχύρωση δικαιωμάτων

Για άνδρες και γυναίκες το δικαίωμα της σύνταξης κατοχυρώνεται στο όριο ηλικίας και το χρόνο ασφάλισης, όπως είναι διαμορφωμένα, κατά το έτος που συμπληρώνονται οι **10000 Η.Ε.** Ειδικότερα, η γυναίκα που συμπληρώνει τις **10000 HE** το έτος **2012**, θεμελιώνει δικαίωμα σε σύνταξη με **10800 HE** και ηλικία ετών **58 και έξι μηνών**.

δ. Σύνταξη με 4500 HE από το ΙΚΑ

Πριν από την ανάλυση της νομικής βάσης για σύνταξη λόγω γήρατος με τις παραπάνω προϋποθέσεις, χρήσιμο είναι να αναφερθούμε συνοπτικά στην **102/12 ΔΣΕ "περί ελαχίστων ορίων της Κοινωνικής Ασφάλισης"** που επικύρωσε η χώρα μας με το **ν. 3251/55**. Με το άρθρο **26 § 1 και 2** αυτής ορίστηκε:

"1. Η ασφαλιστική προστασία παρέχεται από της συμπλήρωσεως καθορισμένου ορίου και πέραν".

2. Η τοιαύτη ηλικία δεν δύναται να καθορισθεί μείζων των 65 ετών. Δύνανται όμως οι αρμόδιες Αρχές να καθορίσουν μεγαλύτερη ηλικία, λαμβανομένης υπ' όψη της ικανότητας προς εργασία των ηλικιωμένων προσώπων στη συγκεκριμένη χώρα".

Ως γνωστό οι διατάξεις αυτές, από την επικύρωσή της Δ.Σ.Ε., αποτελούν μέρος του εσωτερικού μας δικαίου και υπερσχύουν από κάθε άλλη διάταξη νόμου (Συν. άρθρ. 28 § 1).

Επομένως το **65°** έτος της ηλικίας για πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος, αποτελεί την οροφή της ηλικίας που δεν μπορεί να υπερβεί ο εθνικός νομοθέτης, εκτός και αν αιτιολογημένα δεχθεί αύξηση της ικανότητας προς εργασία των ηλικιωμένων προσώπων, αύξηση, όμως, που ελέγχεται από τα Εθνικά Δικαστήρια, τα Δικαστήρια που λειτουργούν στην Ε.Ε. και την Επιτροπή Συνδικαλιστικών Ελευθεριών της Δ.Ο.Ε.

Στο διπλό αυτό νομικό πλαίσιο, το αντίστοιχο δικαίωμα διαμορφώθηκε ως ακολούθως:

αα΄ Πλήρης σύνταξη.

Το δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη από το ΙΚΑ θεμελιωνόταν με **4500 ΗΕ⁽⁴⁾** και ηλικία **65** των **οι άνδρες** και **60** ετών **οι γυναίκες**.

Ο **ν. 3863/10, άρθρ. 10 § 11** διατηρεί τις παραπάνω προϋποθέσεις για τους άνδρες, **αλλά για τις γυναίκες αυξάνει το όριο ηλικίας και μόνο αυτό, ως εξής:**

Έτος θεμελίωσης	ΗΕ	Ηλικία
2011	4500	61 ετών
2012	4500	62 ετών
2013	4500	63 ετών
2014	4500	64 ετών
2015	4500	65 ετών

Πρόκειται για σταδιακή εξομοίωση ορίων ηλικίας των γυναικών, προς εκείνα που ισχύουν στους άνδρες. Ωστόσο ο νομοθέτης μεριμνά ρητά για την εφαρμογή της γενικής αρχής της "**θεμελίωσης δικαιώματος**" ορίζοντας ότι, στη γυναίκα θεμελιώνεται το δικαίωμα σε σύνταξη εφόσον μέχρι 31/12/2010 έχει πραγματοποιήσει τις 4500 ΗΕ και συμπλήρωσε το 60^ο έτος της ηλικίας μέχρι 31/12/2010. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να το ασκήσει οποτεδήποτε στο μέλλον.

Επί πλέον των παραπάνω, στις γυναίκες αυτές αν οι **4500 ΗΕ** δεν καλύπτονται από πραγματική ασφάλιση, μπορούν να καλυφθούν με την αναγνώριση περιόδων (πλασματικές) που προβλέπει το **άρθρ. 40 του ν. 2084/92** (π.χ. γονικής ή εκπαιδευτικής άδειας, επιδότησης λόγω ανεργίας ή ασθενείας τα τελευταία 10 χρόνια κ.ά.) με αίτηση που πρέπει να υποβληθεί μέχρι 31/12/2013.

Όταν το **60^ο** έτος της ηλικίας συμπληρώνεται σε ένα από τα έτη **2011-2015**, το δικαίωμα σε σύνταξη γεννάται με το όριο ηλικίας που ισχύει κατά το έτος συμπλήρωσης του **60^{ου}** έτους ηλικίας (άρθρ. 10 § 11 εν τέλει). Η έννοια της διάταξης αυτής συνίσταται στο ότι, η ασφαλισμένη που συμπληρώνει το **60^ο** έτος της ηλικίας το έτος **2012**, κατοχυρώνει το δικαίωμα για πλήρη σύνταξη στο **62^ο** έτος της ηλικίας της, εφόσον, βεβαίως, θα έχει και **4500 Η.Ε.** στην ασφάλιση.

ββ΄ Μειωμένη σύνταξη μπορούσε να καταβληθεί:

▽ **Στους άνδρες από τη συμπλήρωση του 60ου έτους της ηλικίας,**

▽ **Στις γυναίκες από τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας.**

Ήδη, με το **ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 13**, προκειμένου μόνο για γυναίκες, το όριο των **55 ετών** αυξάνεται κατά **ένα έτος** από **1/1/2011** μέχρι τη συμπλήρωση του **60^{ου}** έτους ηλικίας το **2015**.

Βέβαια, για τις γυναίκες που μέχρι **31/12/2010** θα έχουν συμπληρώσει το **55^ο** έτος της ηλικίας και θα έχουν πραγματοποιήσει **4500 ΗΕ** θεμελιώνεται το δικαίωμα σε μειωμένη σύνταξη. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, το δικαίωμα για μειωμένη σύνταξη διατηρείται εφόσον από τις **4500 ΗΕ** ή επιπλέον αυτών, **ανά εκατό (100) ΗΕ τουλάχιστον**, έχουν πραγματοποιηθεί σε καθένα από **τα πέντε (5) ημερολογιακά έτη τα αμέσως προηγούμενα του έτους** κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης.

Η μείωση της σύνταξης συνίσταται σε **1/200** της πλήρους μηνιαίας σύνταξης, για κάθε μήνα που υπολείπεται από το όριο ηλικίας των **60 ετών**.

Και στη μειωμένη σύνταξη επέρχεται η κατοχύρωση του δικαιώματος, στο όριο ηλικίας, όπως αυτό διαμορφώνεται κατά το έτος που συμπληρώνεται το **55^ο** έτος της ηλικίας της ασφαλισμένης.

Ειδικότερα, γυναίκα που συμπληρώνει το **55^ο** έτος της ηλικίας της το έτος **2012** θα συνταξιοδοτηθεί με μειωμένη σύνταξη στο **57^ο** έτος της ηλικίας της, εφόσον βέβαια, μέχρι τότε, θα έχει πραγματοποιήσει τις ανωτέρω ΗΕ στο σύνολο, από τις οποίες ανά **100 ΗΕ** σε καθένα από τα **πέντε (5)** ημερολογιακά έτη, τα αμέσως προηγούμενα του έτους, κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης.

ε. Σύνταξη από το ΙΚΑ με 4500 ΗΕ από τις οποίες 3600 ΗΕ στα ΒΑΕ

Στις γυναίκες που απασχολήθηκαν επί μακρό στα ΒΑΕ απομένετε πλήρης σύνταξη στο **55^ο** έτος της ηλικίας τους, εφόσον είχαν πραγματοποιήσει **4500 ΗΕ**, από τις οποίες **3600 ΗΕ** στο ΒΑΕ και από τις οποίες πάλι οι **1000 ΗΕ** στα τελευταία **13 έτη**.

Ήδη, με το νέο νόμο το όριο ηλικίας και μόνο αυτό αυξάνεται από το **2011** ανά **ένα έτος** ηλικίας μέχρι να συμπληρωθεί το **60^ο** που ισχύει και στους άνδρες.

(4) Σε 4500 ΗΕ αυξήθηκαν τελικά από 1-1-1992 με το ν. 1902/90 άρθρ. 27 § 1 στοιχ. 1α (ΔΕΝ 1990 σ. 1038). Προηγούμενως απαιτούντο 4050 Η.Ε.

στ. Μητέρες ανηλίκων τέκνων συνταξιοδοτούμενες από το Ι.Κ.Α.

Οι μητέρες της κατηγορίας αυτής, "παλαιές" ασφαλισμένες λάμβαναν πλήρη σύνταξη στο **55° έτος της ηλικίας και μειωμένη από το 50°**.

Ο ν. **3655/08 με το άρθρ. 144 § 1** κατάργησε τη μειωμένη σύνταξη και όρισε ότι, εάν η μητέρα σε ένα έτος ηλικίας από το **50°** μέχρι το **55°** έτος είχε ανήλικο παιδί και **5500 Η.Ε.**, δικαιούνταν πλήρη σύνταξη στο **55°**, έστω και αν τότε το παιδί είχε ενηλικιωθεί.

Ήδη ο ν. **3863/10, άρθρ. 10 § 17 στοιχ. β'** επαναφέρει τη μειωμένη σύνταξη, αλλά διαχωρίζει τις μητέρες αυτές ως εξής:

αά' Μητέρες που συμπλήρωσαν το 50ο ή 55ο έτος της ηλικίας μέχρι 31/12/2010.

Το Υπουργείο Εργασίας λαμβάνοντας υπόψη του ότι, το ισχύον μέχρι **31/12/2010** όριο ηλικίας για σύνταξη λόγω γήρατος της μητέρας με ανήλικο παιδί είναι το **50° έτος για μειωμένη και 55° για πλήρη**, δέχεται με το υπ' αριθ. Φ80000/24506/1853/1-11-2010 έγγραφό του ότι "όλες οι ασφαλισμένες στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μητέρες οι οποίες σε κάποια χρονική στιγμή που μπορεί να ανατρέξει πολύ πριν την ημερομηνία έναρξης ισχύος του νόμου 3863/10 (15-7-2010), δεν μπορεί όμως να υπερβεί την 31-12-2010, **συμπλήρωσαν σωρευτικά τις 5500 ΗΕ και είχαν ανήλικο παιδί, συνταξιοδοτούνται οποτεδήποτε με τα ανωτέρω όρια ηλικίας και χωρίς να εξετάζεται αν κατά τη συμπλήρωση των ορίων ηλικίας συνέτρεχε ή όχι η ανηλικότητα του παιδιού**".

Η παραπάνω ερμηνεία καταλήγει σε επιεική ερμηνευτική λύση, μη προκύπτουσα από το γράμμα και το πνεύμα του νόμου. Ωστόσο, επειδή τείνει σε εξασφάλιση σύνταξης σε ευρύτερες ομάδες προσώπων, παραμένει επί του παρόντος, από μέρους μας, ασχολίαστη.

ζ. Γυναίκες με 7500 ΗΕ, χωρίς όριο ηλικίας, με ανάπηρο παιδί με ποσοστό αναπηρίας 67% ή ανάπηρο σύζυγο με ποσοστό 80% και έγγαμο βίο 10 ετών.

Το δικαίωμα έχουν παλαιές και νέες ασφαλισμένες ηλικίας, ανεξάρτητα του χρόνου υπαγωγής τους στην ασφάλιση.

Το παραπάνω δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί και από τον ασφαλισμένο **πατέρα** που έχει αυτές τις προϋποθέσεις, αν η ασφαλισμένη μητέρα έχει αποβιώσει ή τελούσα εν ζωή, υποβάλει στον αρμόδιο φορέα υπεύθυνη δήλωση, ότι δεν πρόκειται να ασκήσει η ίδια το δικαίωμα (ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 4 ν. 3518/06 άρθρ. 53 § 6 και 61 § 6 και ν. 3655/08 άρθρ. 140).

Επομένως, εάν η μητέρα δεν απασχολείται και άρα δε διατηρεί **ενεργό ασφαλιστικό δεσμό** ή έχει συνταξιοδοτηθεί με αυτές ή άλλες διατάξεις, οπότε έχει χάσει την ιδιότητα της ενεργού ασφαλισμένης, δεν νομιμοποιείται σε υποβολή δήλωσης. Η ίδια με την παρουσία της στο σπίτι διασφαλίζει τη φροντίδα του παιδιού της, οπότε δεν παρέχεται στον πατέρα δυνατότητα συνταξιοδότησης με τις παραπάνω διατάξεις, σε κατάσταση της μητέρας.

Η έννοια του **ενεργού ασφαλιστικού δεσμού** προσδιορίζεται εφόσον η μητέρα, κατά την υποβολή της υπεύθυνης δήλωσης, περί μη ασκήσεως του δικαιώματός της για συνταξιοδότηση:

- Βρίσκεται σε αποδεδειγμένη ανεργία, δηλαδή επιδοτείται από τον ΟΑΕΔ.
- Βρίσκεται σε ασθένεια, οπότε επιδοτείται από το Ι.Κ.Α.

Αν ο γάμος λυθεί, το δικαίωμα ασκείται από το γονέα που έχει τη **γονική μέριμνα των παιδιών**. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που ο γονέας **ορίσθηκε δικαστικώς συμπαραστάτης** λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής του τέκνου ή λόγω σωματικής αναπηρίας αυτού.

Σύνταξη με αυτές τις προϋποθέσεις απονέμεται και από το οικείο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (ν. 3518/06 άρθρ. 58 § 5 και εγκ. ΙΚΑ 19/07).

Η προϋπόθεση αυτή δεν θίγεται ούτε από το ν **3655/08 (Πετραλιά)**, ούτε από το ν **3863/10 (Λοβέρδου)**.

ββ' Μητέρες που συμπληρώνουν το 50ο ή 55ο έτος της ηλικίας από 1-1-2011 και μετά

Για την κατηγορία αυτή ο ν. **3863/10, άρθρ. 10 § 1 στοιχ. 17 στοιχ. β'** θέτει νέα όρια ηλικίας ως εξής:

Έτος θεμελίωσης	Ηλικία για πλήρη	Ηλικία για μειωμένη
2011	57 ετών	52 ετών
2012	60 ετών	55 ετών
2013	65 ετών	60 ετών

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί 5500 Η.Ε.

Κατοχύρωση δικαιώματος:

Με τη σταδιακή αύξηση του ορίου ηλικίας, η μητέρα για να συνταξιοδοτηθεί ακολουθεί το όριο ηλικίας, όπως διαμορφώνεται, κατά περίπτωση και ισχύει κατά τη συμπλήρωση του οριζόμενου χρόνου συντάξιμης υπηρεσίας, εφόσον συντρέχει και η **ανηλικότητα** του παιδιού (ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 17 στοιχ. ε').

Ανεξάρτητα απ' αυτό, ο καθορισμός των αυξημένων ορίων ηλικίας για θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης της μητέρας οδηγεί εκ του ασφαλούς σε κατάλυση της προστασίας της μετά το έτος **2013**, οπότε ανακύπτει θέμα αντισυνταγματικότητας του νόμου στο συγκεκριμένο θέμα (βλ. Γ. Ψηλού: Η ΚΑ ενώπιον της οικονομικής κρίσεως, ΔΕΝ 2010 σ. 1153 (ιδίως σ. 1170)).

Είναι σκόπιμο να σημειώσουμε ότι τα παραπάνω ισχύουν για μητέρες με ανήλικα παιδιά. Οι μητέρες με ανάπηρα παιδιά εξακολουθούν να προστατεύονται συνταξιοδοτικά με βάση τη νομοθεσία που είχε θεσπισθεί πριν από τους **v. 3655/08** και **3863/10**, δηλ. στο **55° πλήρη** στο **50° μειωμένη** και 5500 ΗΕ, ανεξαρτήτως ηλικίας του ανάπηρου τέκνου.

Σε ότι αφορά στους πατέρες, αυτοί υπεισέρχονται στο δικαίωμα, εφόσον είναι χήροι με ανήλικα παιδιά. Για τους χήρους με ανάπηρα παιδιά εξακολουθούν να ισχύουν ότι και για τις μητέρες.

B. Τραπεζοϋπάλληλοι Ειδικών Ταμείων που εντάχθηκαν στο Ι.Κ.Α. (παλαιοί ασφαλισμένοι)

1. Τα ειδικά ταμεία των Τραπεζοϋπαλλήλων είναι:

- ▽ Το Ταμείο Συντάξεων προσωπικού της Εθνικής Τράπεζας
- ▽ Το Ταμείο Ασφάλισης προσωπικού της ΕΤΒΑ
- ▽ Το Ταμείο Συντάξεως και Προνοίας προσωπικού ΑΤΕ
- ▽ Το Ταμείο Ασφάλισης προσωπικού Ιονικής και Λαϊκής Τράπεζας.⁽⁵⁾

Τα ταμεία αυτά εντάχθηκαν στο ΙΚΑ με τους **v. 3029/02 άρθρ. 5** και **v. 3655/08 άρθρ. 1 και 3** τα μεν δύο πρώτα από **1/8/2008**, ο Κλάδος Σύνταξης του ΤΑ & Προνοίας Προσωπικού ΑΤΕ από **1/1/2007** (v. 3522/06 άρθρ. 38 § 2) και ομοίως ο Κλάδος του ΤΑΠΙΑΤ από 1/6/2004 (ΚΑΥ) Φ10048/26904/1732/04 ΔΕΝ 2004 σ. 529).

Για το Ι.Κ.Α., οι ασφαλισμένοι των παραπάνω Ταμείων ή Κλάδων αποτελούν διακεκριμένες ομάδες, διότι, παρά την ένταξη, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις της νομοθεσίας των Ταμείων ή Κλάδων, όπως ίσχυαν με τις γενικές διατάξεις νόμων που είχαν εκδοθεί και τις διατάξεις του νόμου της ένταξης (v. 3655/08):

- ▽ Ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης
- ▽ Ως προς τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης

Ειδικότερα, όλη η σχετική νομοθεσία κάθε Ειδικού Ταμείου στα δύο επίμαχα θέματα αποτελεί από **1/8/2008** νομοθεσία του Ι.Κ.Α.

Από την άλλη πλευρά είναι γνωστό ότι οι "παλαιοί" ασφαλισμένοι των Ειδικών Ταμείων κοινωνικοασφαλιστικά διαχωρίζονταν στις εξής τρεις υποκατηγορίες.

▽ Στους ασφαλισθέντες **μέχρι 31/12/1982** και που συμπλήρωσαν **25ετή** Συντάξιμη Υπηρεσία (ΣΥ) μέχρι **31/12/1997**.

▽ Στους ασφαλισθέντες μέχρι **31/12/1982** και που συμπληρώνουν **25ετή** ΣΥ μετά την **1/1/1998**

▽ Στους ασφαλισθέντες από **1/1/1983** μέχρι **31/12/1992**.

Οι δύο πρώτες υποκατηγορίες δεν θίχτηκαν με το **v. 3863/10**. Κατά συνέπεια, ότι ίσχυε για τους ασφαλισμένους των υποκατηγοριών αυτών εξακολουθεί να ισχύει. Ανάλυση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης από το ΙΚΑ μπορεί να βρει ο ενδιαφερόμενος στο βιβλίο μας (έκδοση ΟΤΟΕ τον Οκτώβριο 2009 στις σελ. 99-109).

2. Αντιθέτως, για την τρίτη υποκατηγορία, οι ασφαλισθέντες σε οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης (πλην ΟΓΑ) ή στο Δημόσιο από **1/1/1983** μέχρι **31/12/1999**, οι προϋποθέσεις είναι οι ακόλουθες:

- ▽ **37 έτη ασφάλισης ως μισθωτοί, χωρίς όριο ηλικίας άνδρες - γυναίκες (v. 3029/02 άρθρ. 2 § 2).**
- ▽ **35 έτη ασφάλισης σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης και ηλικία 58 ετών άνδρες - γυναίκες.**
- ▽ **15 έτη ασφάλισης και ηλικία 65 ετών οι άνδρες και 60 ετών οι γυναίκες.**
- ▽ **Μητέρες με 3 παιδιά, με 20ετή ασφάλιση, ανεξάρτητα χρόνου πρόσληψης (v. 1902/90 άρθρ. 10 § 9, v. 1976/91 άρθρ. 9 § 8, v. 2084/92 άρθρ. 48 § 4).**
- ▽ **Μητέρα με ανάπηρο παιδί ή σύζυγο και 25ετή ΣΥ χωρίς όριο ηλικίας.**
- ▽ **Μητέρες με ανήλικο ή ανάπηρο παιδί με 25ετή ΣΥ και ηλικίας 50 ετών.**
- ▽ **Λοιπές Γυναίκες με 25ετή ΣΥ και ηλικία 60 ετών.**
- ▽ **Άνδρες - Γυναίκες με 25ετή ΣΥ και ηλικία 65 ή 60 ετών.**

(5) Μεταξύ των Ειδικών Ταμείων περιλαμβάνονταν και το Τ. Σύνταξης Προσωπικού της Τράπεζας της Ελλάδος, το οποίο με το άρθρ. 64 του v. 3863/10 που σχολιάζουμε έπαυσε να ανήκει στο Ι.Κ.Α. η συνταξιοδότηση των υπαλλήλων της ανετέθη στην οικεία Τράπεζα η οποία ενεργεί την Κ.Α. του προσωπικού της. Πέραν των αριθμημένων στα Ειδικά Ταμεία περιλαμβάνονται και τα ΤΣΠ-ΗΣΑΠ, ΤΑΠ Εθνικής Ασφαλιστικής, ΤΑΠ-ΟΤΕ, ΟΑΠ - ΔΕΗ και το ΤΣΠ-ΓΣΟ, με τα οποία δεν ασχολείται το παρόν πόνημα.

3. Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης για "παλαιούς" ασφαλισμένους που δεν έχουν την ιδιότητα του διπλοσυνταξιούχου:

α. 37ετή ΣΥ χωρίς όριο ηλικίας άνδρες - γυναίκες

Οι προϋποθέσεις για **37 έτη ΣΥ** που ίσχυε για τους ασφαλισμένους των Ειδικών Ταμείων εξακολουθεί να ισχύει, όπως παραπάνω αναφέρεται (παραγρ. Α' περίπτ. 2 στοιχ. α), για τη σύνταξη με **11.000 ΗΕ**. Συγχωρεύεται από **1/1/2011** στις προϋποθέσεις για σύνταξη λόγω **35ετίας**, (επόμενο στοιχ. β'), με τις αυξημένες ασφαλιστικές προϋποθέσεις που τάσσονται με το ν. **3863/10**.

Ευνόητο όμως είναι ότι, αν μέχρι **31/12/2010** συμπλήρωσε ο ασφαλισμένος την **37ετή ΣΥ** χωρίς όριο ηλικίας, θεωρείται ότι θεμελίωσε το δικαίωμα και μπορεί να το ασκήσει οποτεδήποτε στο μέλλον.

β. Σύνταξη 35ετίας Ειδικών Ταμείων

Για τη σύνταξη οι Τραπεζοϋπάλληλοι διακρίνονται στις εξής δύο υποκατηγορίες (ν. 3029/2002 άρθρ. 2 § 3, ΔΕΝ 2002 σ. 973):

▽ Στους ασφαλισθέντες μέχρι **31/12/1982** σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο. Σε αυτούς απονεμόταν σύνταξη με **35ετή** ασφάλιση χωρίς όριο ηλικίας. Το δικαίωμα τούτο δεν εθίγη ούτε από το ν. **3655/08** ούτε από το ν. **3863/10**.

▽ Στους ασφαλισμένους των ειδικών Ταμείων που μπήκαν στην ασφάλιση σε οποιοδήποτε φορέα, ή το Δημόσιο, πλην ΟΓΑ, από **1/1/1983 - 31/12/1992**. Το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του **58^{ου} έτους** της ηλικίας **άνδρες - γυναίκες** και την **35ετή** ασφάλιση.

Με το ν. **3655/08** το όριο ηλικίας παρέμεινε μέχρι το έτος **2012**. Από **1/1/2013** αυξανόταν **ανά 6 μήνες κατά έτος** μέχρι να συμπληρωθεί το **2016** το **60^ο** έτος της ηλικίας.

Όμως, ο νέος νόμος **3863/10 άρθρ. 10 § 3** προβλέπει αύξηση των ετών ασφάλισης και ηλικίας ως εξής:

Έτος	Έτη ασφάλισης	Ηλικία
2011	36 έτη	58 ετών
2012	37 έτη	59 ετών
2013	38 έτη	60 ετών
2014	39 έτη	60 ετών
2015	40 έτη	60 ετών

Επί πλέον, για τους ασφαλισμένους των Ειδικών Ταμείων, ο ν. **3847/10 (ΔΕΝ 2010 σ. 627) άρθρο μόνο § 7 διατηρεί ρητά** τη γενική αρχή της "**θεμελίωσης του δικαιώματος**" ορίζοντας ρητά ότι:

"7. Συνταξιοδοτικά δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί ή θεμελιώνονται μέχρι 31-12-2010 (.....) καθώς και από τους ασφαλισμένους των πρώην Ειδικών Ταμείων που έχουν ενταχθεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δεν θίγονται από την παραμονή στην υπηρεσία μετά την ανωτέρω ημερομηνία και τυχόν συνταξιοδοτικές μεταβολές στη διάρκεια αυτής δεν επηρεάζουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησής τους, καθώς και τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους".

Ειδική προστασία παραμονής στην εργασία.

Η προστασία αυτή θεσπίσθηκε και με το ν. **3655/08 άρθρ. 147 § 4**, αλλά ατελώς. Ήδη ο νέος νόμος (**άρθρ. 10 § 1, περίπτ. 19 και 20**) επέφερε τροποποιήσεις για το μισθωτό, ώστε να εξασφαλίζει σε αυτόν το δικαίωμα σύνταξη. Ορίζεται λοιπόν ότι:

"Ο υπάλληλος με αίτησή του, που υποβάλλεται έξι (6) μήνες πριν τη συμπλήρωση τριάντα πέντε (35) ετών πραγματικής και συντάξιμης δημόσιας υπηρεσίας, καθώς και του ορίου ηλικίας υποχρεωτικής αποχώρησης, μπορεί να ζητήσει να παραμείνει στην υπηρεσία έως τρία (3) επιπλέον έτη και έως τη συμπλήρωση κατ' ανώτατο όριο του 65ου έτους της ηλικίας".

Κατά την πρώτη εφαρμογή της διάταξης η αίτηση γίνεται αποδεκτή εφόσον υποβληθεί εντός δεκαπέντε ημερών από τη δημοσίευση του νόμου αυτού (περίπτ. 19). Περαιτέρω ορίζεται:

"Διατάξεις Κανονισμών Εργασίας και Επιχειρησιακών ΣΣΕ που εφαρμόζονται σε εργαζόμενους του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται από το ν. 1256/1982 και προβλέπουν αυτοδίκαιη και υποχρεωτική απόλυση με τη συμπλήρωση είτε του οριζόμενου σε αυτές χρόνου υπηρεσίας και ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, είτε του ορίου ηλικίας που προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις για συνταξιοδότηση λόγω γήρατος, δεν εφαρμόζονται, εφόσον υποβληθεί από τον εργαζόμενο αίτηση παραμονής στην υπηρεσία που γίνεται υποχρεωτικά αποδεκτή από τον εργοδότη. Η παραμονή δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των 3 ετών ή των ετών που απαιτούνται για τη λήψη πλήρους σύνταξης" (περίπτ. 20).

γ. Σύνταξη με 15ετή ασφάλιση από Ειδικά Ταμεία

Με το **ν. 2084/92 άρθρ. 47 § 6** ορίστηκε ότι:

"Για τους ασφαλισμένους οι οποίοι συμπληρώνουν το **65°** έτος της ηλικίας ελάχιστος χρόνος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος ορίζεται σε **15 έτη**"⁽⁶⁾.

Επιπλέον, με το **ν. 3029/02 άρθρ. 2 § 4** ορίστηκε ότι:

"Για τους ασφαλισμένους των Ειδικών Ταμείων οι οποίοι συμπλήρωσαν το **65°** έτος της ηλικίας τους οι άνδρες και το 60° οι γυναίκες, ο ελάχιστος χρόνος για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος ορίζεται σε **15 έτη ασφάλισης...**".

Αμφότερες οι διατάξεις, εκφράζουν τις αρχές της **102/52 ΔΣΕ "περί ελαχίστων ορίων της Κοινωνικής Ασφάλισης"**, που επικύρωσε η χώρα μας με το **ν. 3251/55**.

Προς εναρμόνιση με τα γενικώς ισχύοντα και στις ασφαλισμένες των Ειδικών Ταμείων ο **ν. 3863/2010 με την παρ. 15 του άρθρ. 10** προσδιορίζει:

"Το όριο ηλικίας των **60 ετών** που προβλέπεται από γενικές ή καταστατικές διατάξεις των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης αυξάνεται **κατά ένα χρόνο** από **1/1/2011** και για κάθε επόμενο έτος μέχρι να συμπληρωθεί το **65°** έτος της ηλικίας...".

Επομένως, το όριο ηλικίας των γυναικών από **1/11/2011** συμπεριλαμβανομένου, αυξάνεται στο **61°** έτος της ηλικίας, αυξανόμενο στο εξής και για κάθε επόμενο έτος **ανά ένα χρόνο** μέχρι να συμπληρωθεί το **65°** έτος ηλικίας το **2015**. Για τους άνδρες παραμένει ως έχει το **65°** έτος της ηλικίας.

Ωστόσο, ο νομοθέτης μεριμνά ρητά και για την εφαρμογή της γενικής αρχής του "**θεμελιωμένου δικαιώματος**" ορίζοντας ότι, στη γυναίκα κατοχυρώνεται το δικαίωμα σε σύνταξη εφόσον μέχρι **31/12/2010** έχει πραγματοποιήσει τις **4500 Η.Ε. ή 15ετή ΣΥ** και συμπλήρωσε το **60°** έτος της ηλικίας μέχρι **31/12/2010**. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να το ασκήσει οποτεδήποτε στο μέλλον.

Επί πλέον των παραπάνω, στις γυναίκες αυτές αν οι **4500 Η.Ε.** δεν καλύπτονται από πραγματική ασφάλιση, μπορούν να καλυφθούν με την αναγνώριση περιόδων (πλασματικές) από εκείνες που προέβλεπε το **αρθρ. 40 του ν. 2084/92** (π.χ. γονικής ή εκπαιδευτικής άδειας, επιδότησης λόγω ανεργίας ή ασθενείας τα τελευταία 10 χρόνια κ.ά.) με αίτηση που πρέπει να υποβληθεί μέχρι **31/12/2013**.

δ. Μητέρες με (3) τρία παιδιά Ειδικών Ταμείων

Για τις μητέρες που είχαν ασφαλισθεί στα Ταμεία αυτά μέχρι **31/12/1992 (παλαιές ασφαλισμένες)** και πρόκειται να συνταξιοδοτηθούν από το ΙΚΑ, κατά τις καταστατικές διατάξεις του συγκεκριμένου Ταμείου, με το **ν. 1902/90 άρθρ. 10 § 9**⁽⁷⁾ παρασχέθηκε η δυνατότητα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 20ετούς συντάξιμης υπηρεσίας, ανεξαρτήτως χρόνου πρόσληψης και **ηλικίας** εφόσον έχουν εν ζωή τρία παιδιά.

Με το **ν. 3655/08 άρθρ. 144 § 6** επανελήφθησαν τα παραπάνω, αλλά καθιερώθηκε από **1/1/2013** η απαίτηση για όριο ηλικίας της μητέρας το **50°**, που επανακαθορίστηκε με το **ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 17 στοιχ. ζ'**, ως εξής:

Από 1/1/2011 το 52ο έτος ηλικίας

Από 1/1/2012 το 55ο έτος ηλικίας και

1/1/2013 το 65ο έτος ηλικίας

Με τον πρόσφατο νόμο, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι από **1/1/2013** καταργείται η ειδική συνταξιοδοτική προστασία της **τρίτεκνης** μητέρας, αφού στο **65°** έτος της ηλικίας η σύνταξη απονέμεται στη γυναίκα και χωρίς παιδιά και με λιγότερα της **20ετούς** ασφάλισης έτη (βλ. προηγούμενη περίπτ. γ').

Το παραπάνω δικαίωμα αποκτούν και οι άνδρες με τρία παιδιά εφόσον είναι χήροι ή διαζευγμένοι και με τη τελευταία αυτή ιδιότητα έχουν την επιμέλεια των ανηλίκων ή ανικάνων παιδιών με δικαστική απόφαση.

Στους ασφαλισμένους του ΙΚΑ, που δεν προέρχονται από τα Ειδικά Ταμεία, ο θεσμός αυτός, για τους "παλαιούς" ασφαλισμένους, δεν ίσχυσε ποτέ.

Στους "νέους" ασφαλισμένους, όλου του φάσματος των ασφαλιστικών φορέων ίσχυσε μια άλλη μορφή ασφαλιστικής προστασίας στις **τρίτεκνες** μητέρες, η οποία με το **ν. 3863/10** καταργήθηκε.

ε. Μητέρα με ανάπηρο παιδί, ή σύζυγο.

Εξακολουθούν να ισχύουν όσα θεσπίστηκαν πριν από τους νόμους: **3655/08** και **3863/10** (βλ. παρ. Α/1 περίπτ. ζ').

στ. Μητέρες Ειδικών Ταμείων που εντάχθηκε στο ΙΚΑ με ανήλικο παιδί και ΣΥ 25ετιών με ηλικία 50 ετών.

Οι μητέρες της κατηγορίας αυτής που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από **1/1/1983** έως **31/12/1992** δικαιούταν σύνταξης με τη συμπλήρωση του 50ού έτους της ηλικίας

(6) Η διάταξη συμπληρώθηκε και με το ν. 2335/95 άρθρ. 6 § 7.

(7) Αντικ. με το ν. 1976/91 άρθρ. 10 § 8 και με το ν. 2084/92 άρθρ. 48 § 4 στοιχ. α'.

τους και την πραγματοποίηση 25ετούς ασφάλισης.

Το όριο ηλικίας των **50 ετών** με το **ν. 3655/08** προβλέφθηκε να αυξηθεί **κατά ένα χρόνο** από **1/1/2013** και τα επόμενα έτη μέχρι να καλυφθεί το **55° έτος** της ηλικίας.

Ήδη με το **ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 1, περίπτ. 17**, προβλέπεται νέα πιο επώδυνη αύξηση της ηλικίας για πλήρη σύνταξη, όπως:

Ημερομηνία	Ηλικία για πλήρη σύνταξη	Ηλικία για μειωμένη σύνταξη
1/1/2011	52 ετών	50 ετών
1/1/2012	55 ετών	53 ετών
1/1/2013	65 ετών	60 ετών

Τα όσα εκτίθενται ισχύουν για τις μητέρες με ανήλικα παιδιά. Αντίθετα για όσες έχουν ανάπηρα παιδιά, εξακολουθούν να ισχύουν οι παλαιές διατάξεις.

Σε ότι αφορά στους πατέρες, αυτοί έχουν το δικαίωμα εφόσον είναι χήροι με ανήλικα παιδιά. Για τους χήρους με ανάπηρα παιδιά εξακολουθούν να ισχύουν ότι για τις μητέρες.

Οι μητέρες ανηλίκων των παραπάνω Ταμείων ή κλάδων που έχουν ασφαλισθεί σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο μέχρι **31/12/1982** εξακολουθούν να διέπονται από το πριν από το **ν. 3863/10** νομικό καθεστώς. Σε αυτές οι ισχύουσες προϋποθέσεις δεν είναι όμοιες⁽⁸⁾.

ζ. Άνδρες γενικώς και "λοιπές γυναίκες" Ειδικών Ταμείων

Πρόκειται για πρόσωπα που ασφαλίστηκαν σε οποιοδήποτε Φορέα Κύριας Ασφάλισης ή το Δημόσιο, πλην ΟΓΑ από **1/1/1983** μέχρι **31/12/1992** και την **1/8/2008**, ημερομηνία ένταξης των Ειδικών Ταμείων στο ΙΚΑ, εξακολουθούσαν να ασφαρίζονται σε ένα από αυτά.

Διακρίνονται:

▽ Σε άνδρες γενικώς

▽ Σε "**λοιπές γυναίκες**". Δηλαδή σε ασφαλισμένες που δεν εμπίπτουν σε μία από τις προηγούμενες αστ παραπάνω περιπτώσεις.

Για κάθε κατηγορία προβλεπόταν δικαίωμα σε σύνταξη με **25ετή Σ.Υ.** και ηλικία:

▽ Για τους άνδρες **65°** έτος

▽ Για τις γυναίκες **60°** έτος (βλ. έκδοση της ΟΤΟΕ σ. 110).

Το όριο ηλικίας στους άνδρες παραμένει αμετάβλητο. Αντιθέτως, το όριο ηλικίας των **60 ετών** που ισχύει το έτος **2010** στις γυναίκες, αυξάνεται κατά ένα έτος ηλικίας κάθε χρόνο από **1/1/2011** και μέχρι να συμπληρωθεί το **65° έτος** (ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 1, περίπτ. 15Α).

Γ. Ειδικές Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης

Στην ισχύουσα συνταξιοδοτική νομοθεσία απαντώνται ρυθμίσεις εφαρμοζόμενες ενιαία στους ασφαλισμένους όλων των Φορέων.

Η αναφορά γίνεται:

α. Για ορισμένες κατηγορίες ασφαλιζομένων στο ΙΚΑ, όπως είναι το προσωπικό Αεροπορικών Επιχειρήσεων, οικοδόμοι, μεταλλευτές κ.ά. που δεν ενδιαφέρουν το παρόν φυλλάδιο.

β. Οι πάσχοντες από βαριές αναπηρίες, όπως είναι οι τυφλοί, παραπληγικοί - τετραπληγικοί, ανεμικοί, νεφροπαθείς, αιμορροφιλικοί, υποβληθέντες σε μεταμόσχευση μυελού των οστών, για τους οποίους σας παραπέμπουμε στο βιβλίο μας της ΟΤΟΕ 2009 σ. 67.

γ. Διπλοσυνταξιούχοι, δηλαδή πρόσωπα που συνταξιοδοτήθηκαν από το Δημόσιο ή άλλο Φορέα κύριας ασφάλισης λόγω γήρατος ή αναπηρίας τα οποία ύστερα από νέα ή παράλληλη απασχόληση αιτούνται σύνταξη λόγω γήρατος και από το ΙΚΑ. Γι' αυτούς έχουν οριστεί ειδικές προϋποθέσεις. Βλ. στο Βιβλίο μας σ. 69.

δ. "Νέοι" ασφαλισμένοι, οι οποίοι μπήκαν στην ασφάλιση του ΙΚΑ, του Δημοσίου, ή άλλου Φορέα κύριας ασφάλισης, υποχρεωτικά από **1/1/1993** και εφεξής ή θα ασφαλισθούν στο μέλλον. Περί αυτών βλ. στο ως άνω βιβλίο μας σ. 135-148.

(8) Για τις εξ αυτών τραπεζοϋπαλλήλους που προέρχονται από τα Ειδικά Ταμεία του χώρου (βλ. Γ. Ψηλού: Το νέο θεσμό και πλαίσια των Τραπεζοϋπαλλήλων, εκδ. ΟΤΟΕ 2009 σ. 140 επ.).

Βλ. Π. Αγαλλοπούλου: Προστασία και διευκολύνσεις εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις, ΕΕΔ 1985 σ. 457.

II. ΝΕΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Για πρώτη φορά εισάγονται στην Κοινωνικοασφαλιστική Νομοθεσία οι όροι:

"Βασική σύνταξη και αναλογική σύνταξη"

Η **βασική σύνταξη** θα αρχίσει να χορηγείται από **1/1/2015**. Θα καταβάλλεται σε απόλυτο ποσό, σε κάθε συνταξιούχο, ασχέτως ύψους του ποσού της αναλογικής σύνταξης, η οποία θα είναι ανάλογη με το "**ύψος των ασφαλιστικών εισφορών**".

Τη βασική αυτή σύνταξη τη δικαιούνται όσοι για πρώτη φορά θα θεμελιώνουν δικαίωμα σε σύνταξη από 1/1/2015 και μετά, ανεξαρτήτως του χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση ("παλαιοί" και "νέοι" ασφαλισμένοι). Θα καταβάλλεται από της έναρξης της συνταξιοδότησης.

Τη βασική σύνταξη δικαιούνται οι ασφαλισμένοι των φορέων κύριας ασφάλισης και οι τακτικοί υπάλληλοι του Δημοσίου, των ΟΤΑ, των Ν.Π.Δ.Δ.

Μολονότι η καταβολή της βασικής σύνταξης αρχίζει από **1/1/2015**, ο νόμος ορίζει ότι για το έτος 2010 το ποσό αυτής ανέρχεται σε **360 €** μηνιαίως. Αυτό γίνεται για τον προφανή λόγο της αναπροσαρμογής του από **1/1/2011**.

Το παραπάνω ποσό, όπως θα αναπροσαρμόζεται κάθε φορά, θα καταβάλλεται στους συνταξιούχους λόγω γήρατος που θα λαμβάνουν πλήρη σύνταξη και όχι μειωμένη.

Αναλογική σύνταξη είναι η σύνταξη που είναι ανάλογη προς το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών για τα έτη ασφαλίσεως από **1/1/2011** και μετά, κάθε ασφαλισμένου που θεμελιώνει δικαίωμα σε σύνταξη μετά την **1/1/2015**.

Ο νόμος διαχωρίζει τους ασφαλισμένους **στις εξής δύο κατηγορίες:**

α. Σ' αυτούς που θα ασφαλισθούν σε Φορέας Κύριας Ασφάλισης, πλην Ο.Γ.Α., από **1/1/2011** και μετά και που θα θεμελιώσουν δικαίωμα σε σύνταξη από **1/1/2015** και μετά (άρθρ. 3).

β. Σε αυτούς που έχουν υπαχθεί για πρώτη φορά σε οποιοδήποτε Φορέα κύριας ασφαλίσεως **μέχρι 31/12/2010**, καθώς και τους τακτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. οι οποίοι υπάγονται στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου, εφόσον θεμελιώνουν δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας μετά την **1/1/2015** (άρθρ. 4).

Για την **α'** κατηγορία

Πρόκειται για πρόσωπα που εξ αντικειμένου θα ανήκουν στην τάξη των "νέων" ασφαλισμένων που αναφέρονται στα **άρθρ. 3 έως 43 του ν. 2084/92**.

Το **άρθρ. 3 του ν. 3863/10** ορίζει ότι: Οι ασφαλισμένοι της άνω κατηγορίας που θα ασφαλισθούν δηλαδή για πρώτη φορά από 1/1/2011 και μετά σε Φορέα Κύριας Ασφάλισης πλην ΟΓΑ "**δικαιούνται αναλογικού ποσού σύνταξης με βάση το συνολικό χρόνο ασφάλισής τους, ο οποίος δεν μπορεί να είναι μικρότερος του ενός πλήρους έτους ασφάλισης ή 300 Η.Ε. με τη συμπλήρωση των ορίων ηλικίας που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία κατά περίπτωση. Όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, αν ο χρόνος ασφάλισης είναι μικρότερος των 15 ετών ή 4.500 ΗΕ καθορίζεται το 65ο έτος. Η μηνιαία σύνταξη των ανωτέρω, υπολογίζεται για κάθε πλήρες έτος ασφάλισης, με βάση ποσοστά επί των προβλεπόμενων συντάξιμων αποδοχών ή ασφαλιστικών κατηγοριών, τα οποία ποσοστά καθορίστηκαν ως εξής:**

ΗΜ/ΣΘΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΑΠΟ	ΕΩΣ
300	4.500
4.501	5.400
5.401	6.300
6.301	7.200
7.201	8.100
8.101	9.000
9.001	9.900
9.901	10.800
10.801	11.700
11.701	15.000

ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟΝ ΑΣΦ. ΒΙΟ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΗΜ/ΣΘΙΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

0,80%
0,86%
0,92%
0,99%
1,06%
1,14%
1,22%
1,31%
1,40%
1,50%

Προκειμένου για μισθωτούς, ο προσδιορισμός του παραπάνω κατά κλάση ποσού μηνιαίων αποδοχών, γίνεται λαμβανομένου υπόψη κατ' αρχήν του συνόλου των αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού βίου από **1/1/2011** (χωρίς τα Δώρα Πάσχα και Χριστουγέννων και επιδομάτων αδείας), χωρίς επίσης τους μισθούς του τελευταίου έτους ή τμήματος έτους, κατά τα οποία υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης) και επί των οποίων καταβλήθηκαν ή καταλογίσθηκαν εισφορές ασφάλισης.

Οι αποδοχές κάθε ημερολογιακού έτους, πλην αυτών του τελευταίου έτους, κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση συνταξιοδότησης, προσαυξάνονται κατά τη μεταβολή, του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και με συντελεστή ωρίμανσης, που προσδιορίζεται κατ' έτος με νόμο, μετά από γνώμη της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής.

Το σύνολό του προκύπτοντος συνολικού ύψους αποδοχών διαιρείται δια του αριθμού των μηνών ασφάλισης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για το Ι.Κ.Α., όπου ως μονάδα ασφάλισης ισχύει η Ημέρα Εργασίας (Η.Ε.) διαίρεση γίνεται με τον αριθμό των Η.Ε. και το πηλίκο πολλαπλασιάζεται επί είκοσι πέντε (25).

Το πηλίκο της διαίρεσης προσδιορίζει το συντάξιμο μισθό του ασφαλισμένου μισθωτού επί του οποίου υπολογίζονται τα ανωτέρω ποσοστά της αναλογικής σύνταξης.

Για τη β' κατηγορία:

Πρόκειται για αυτούς που έχουν υπαχθεί για πρώτη φορά μέχρι τη ψήφιση του νέου νόμου ή θα υπαχθούν σε φορέα κύριας ασφάλισης μέχρι **31/12/2010**. Αυτοί, αν θεμελιώσουν δικαίωμα σε σύνταξη από **1/1/2015** και μετά (άρθρ. 4), ο υπολογισμός της σύνταξης και το ύψος του ποσού αυτής, για το μέχρι την **31/12/2010** χρόνο ασφάλισης, θα γίνεται με βάση τα οριζόμενα στις καταστατικές διατάξεις κάθε φορέα ή το Δημόσιο, οι οποίες διατηρούνται σε ισχύ.

Εξυπακούεται ότι, για τους Τραπεζοϋπαλλήλους παλαιούς ασφαλισμένους που υπάγονται στα Ειδικά Ταμεία τα οποία εντάχθηκαν, από **1/8/2008**, στο ΙΚΑ, διατηρείται η διάκριση των ποσοστών σύνταξης επί των συντάξιμων αποδοχών, δηλ. **80%** για ασφάλιση μέχρι και το έτος **2007** και μείωση αυτού κατά μία ποσοστιαία μονάδα ετησίως για ασφάλιση των ετών **2008-2014**, εφόσον καταστούν συνταξιούχοι σε ένα από τα έτη αυτά.

Για τους "νέους" ασφαλισμένους που θα συνταξιοδοτηθούν μέχρι **31/12/2014** ισχύει ποσοστό σύνταξης **2%** επί των συντάξιμων αποδοχών για κάθε έτος ασφάλισης.

III. ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

1. Ο "χρόνος ασφάλισης" και η χρησιμότητά του στην Κοινωνική Ασφάλιση, καθώς και οι πηγές δημιουργίας ασφαλιστικής σχέσης, αναλύονται διεξοδικά στο βιβλίο μας "Το νέο θεσμικό πλαίσιο συνταξιοδότησης των Τ/Υ", 2009 έκδοση ΟΤΟΕ σ. 26-41).

Στο βιβλίο αυτό, πέραν της ανάλυσης των όρων "Πραγματική (υποχρεωτική) ασφάλιση" και "Προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης", εκτίθενται και οι "πλασματικοί περίοδοι" που τελούσαν υπό αναγνώριση μέχρι το έτος 2010 και οι οποίοι ήταν:

- α. Ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας.
- β. Ο χρόνος γονικής άδειας.
- γ. Ο χρόνος εκπαιδευτικής άδειας άνευ αποδοχών και μέχρι δύο έτη.
- δ. Ο χρόνος επιδότησης λόγω ασθενείας και τακτικής ανεργίας και
- ε. Ο χρόνος κατά τον οποίο ο ασφαλισμένος έλαβε σύνταξη αναπηρίας.
- στ. Ο πλασματικός χρόνος για τη γέννηση μέχρι 3 παιδιά (ν. 3655/08 άρθρ. 141).

2. Με το ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 18 ο νομοθέτης διέυρυνε τους παραπάνω **πλασματικούς χρόνους**.

Συγκεκριμένα ορίζει ότι, πλην του χρόνου πραγματικής ή προαιρετικής ασφάλισης ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς Κ.Α. και το Δημόσιο λογίζεται:

- α. Ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας (ίσχυε και πριν)
- β. Ο χρόνος γονικής άδειας ανατροφής παιδιών (ίσχυε και πριν).
- γ. Ο χρόνος επιδότησης λόγω ασθενείας και μέχρι **300 ημέρες**, ο χρόνος επιδότησης τακτικής ανεργίας και μέχρι 300 ημέρες (ίσχυε υπολειπόμενος).
- δ. Ο χρόνος εκπαιδευτικής άδειας άνευ αποδοχών και μέχρι **δύο (2) έτη** (ίσχυε και πριν).
- ε. Ο χρόνος σπουδών για την απόκτηση ενός μόνο πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης Σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, καθώς και ο χρόνος σπουδών, μετά τη συμπλήρωση του **17^{ου} έτους** της ηλικίας, σε μέσες επαγγελματικές Σχολές, ο οποίος είναι ίσος με το κατά το χρόνο αποφοίτησης ακέραια χρόνια σπουδών της οικείας Σχολής.
- στ. Ο χρόνος ανεργίας, μετά την υπαγωγή στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο.
- ζ. Ο προβλεπόμενος από την Εθνική ΓΣΣΕ χρόνος απουσίας από την εργασία λόγω κήσης και λοχείας.
- η. Ο χρόνος απεργίας.
- θ. Ο πλασματικός χρόνος του **άρθρ. 141 του ν. 3655/08** που αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές και ανεξάρτητα του χρόνου γέννησης των παιδιών (ίσχυε και πριν).
- ι. Ο χρόνος μαθητείας όπως ορίζεται από τις ισχύουσες διατάξεις και μέχρι ένα έτος.
- ια. Ο χρόνος αποδεδειγμένης άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας πριν την εγγραφή στα μητρώα του ΟΑΕΕ και μέχρι **πέντε (5) έτη** εφόσον δεν είχαν πληρωθεί οι ασφαλιστικές εισφορές.

Σε ό,τι αφορά την **πραγματική ασφάλιση** και **προαιρετική ασφάλιση** σημειώνουμε τα εξής:

Πραγματική (υποχρεωτική) ασφάλιση. Προκειμένου για μισθωτούς η πραγματοποίησή της επαφίεται, κατ' αρχήν στον εργοδότη, ο οποίος με μία σειρά υποχρεώσεων που επιτάσσει η σχετική νομοθεσία οφείλει, να προβαίνει στην έγκαιρη υλοποίησή της, με την υποχρέωση καταβολής των εισφορών και να τηρεί ορισμένα έγγραφα στοιχεία, που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων.

Αν δεν καταβληθούν οι εισφορές, ο οριστικός καταλογισμός που διενεργείται από τον οικείο φορέα ή μετά από έγκαιρη καταγγελία του ή των ενδιαφερομένων, αρκεί για να δημιουργηθεί η ασφαλιστική σχέση, έστω και αν, μετά αυτό, δεν πληρωθούν οι εισφορές.

Προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης. Ο θεσμός αυτός για τους "παλαιούς" ασφαλισμένους απαντάται μόνο στο ΙΚΑ και σε ορισμένα επί μέρους Ταμεία. Σκοπός της είναι, είτε η συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης για θεμελίωση δικαιώματος στις παροχές, είτε η διατήρηση της ασφαλιστικής ικανότητας που αποκτήθηκε από την υποχρεωτική ασφάλιση, ή η επαύξηση των ασφαλιστικών παροχών, όπως π.χ. της σύνταξης, το βασικό ποσό της οποίας προσαυξάνεται ανάλογα με τον αριθμό των ημερών εργασίας στην ασφάλιση.

Η προαιρετικά συνεχιζόμενη ασφάλιση εξομοιώνεται απολύτως με την υποχρεωτική και ο αναγνωριζόμενος χρόνος θεμελιώνει δικαίωμα για τη λήψη των αντιστοίχων παροχών, που προστίθεται σ' εκείνον της υποχρεωτικής ασφάλισης. Ο χρόνος αυτός μεταφέρεται αν χρειαστεί, σε εφαρμογή των διατάξεων για τη διαδοχική ασφάλιση, στον Οργανισμό που απονέμει τη σύνταξη.

Τέλος, ο χρόνος ασφάλισης προαιρετικά δεν υπολογίζονταν μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 3863/10 για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη λόγω:

▽ 35ετίας από το ΙΚΑ (ν. 825/78 άρθρ. 10 παρ. 2).

▽ 37ετίας από οποιοδήποτε Φορέα⁽⁹⁾.

Στην πρακτική εφαρμογή του θεσμού, σύμφωνα με το α.ν. 1846/51 άρθρ. 41, όπως τροποποιήθηκε, δικαίωμα να συνεχίσουν προαιρετικά την ασφάλισή τους στο Ι.Κ.Α., έχουν όσοι διακόπτουν για οποιοδήποτε λόγο την υποχρεωτική ασφάλιση σε αυτό. Εκτός αυτού απαιτούνται και ορισμένες ασφαλιστικές προϋποθέσεις.

Πλασματικοί χρόνοι υπό αναγνώριση.

Από τις παραπάνω περιπτώσεις, ορισμένες αναγνωρίζονται με εξαγορά και άλλες όχι. Διάκριση υφίσταται και ως προς τη χρησιμότητα της αναγνώρισης για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη ή μόνο για προσαύξηση του ποσού αυτής ή και για τις δύο περιπτώσεις. Τέλος, άλλες αναγνωρίζονται απεριορίστως χρονικά και άλλες όχι.

Όπου προβλέπεται συνυπολογισμός του αναγνωριζόμενου χρόνου για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, αυτός συντελείται υπό τον όρο ότι ο ασφαλισμένος έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστον **3600 Η.Ε. ή δωδεκαετή ασφάλιση**.

Εκτός του παραπάνω περιορισμού, ο υπό αναγνώριση συνολικός χρόνος δεν μπορεί να υπερβεί **τα (7) επτά έτη** για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σε σύνταξη από **1/1/2014**, περιοριζόμενος για όσους θεμελιώνουν το δικαίωμα για σύνταξη μεταξύ **2011-2013**, ως εξής:

▽ Σε τέσσερα (4) για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2011.

▽ Σε πέντε (5) έτη για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2012.

▽ Σε έξι (6) έτη για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα εντός του έτους 2013.

Η αναγνώριση θεσπίζεται ως μέτρο υπέρ του ασφαλισμένου και τελεί με τον όρο της καταβολής εισφοράς, εκτός και αν ορίζεται αλλιώς. Επομένως, η άσκηση του δικαιώματος συνεπαγόμενη και οικονομική επιβάρυνση, εναπόκειται στη βούληση του ενδιαφερομένου, εκφραζόμενη με αίτησή του (ΣτΕ 271/59, 207/60, 1433/61). Στο δικαίωμα της αναγνώρισης ενυπάρχει και το δικαίωμα της παραίτησης, κατά το μέρος που δεν καταβλήθηκαν εισφορές (εγκ. Ι.Κ.Α. 59/72 επί παλαιών ρυθμίσεων). Επί πλέον, η αναγνώριση στην ασφάλιση περιόδων για τις οποίες δεν παρασχέθηκε ασφαλιστέα εργασία, συνιστά ρύθμιση ευεργετική και σαν τέτοια δεν κωλύεται ο νομοθέτης να τάξει ιδιαίτερες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη (ΣτΕ 2790/90, ΕΔΚΑ 1990 σ. 681).

α. Στρατιωτική Υπηρεσία

Η αναγνώριση και εξαγορά του χρόνου στρατιωτικής υπηρεσίας ενεργείται κατά τις διατάξεις του **ν. 1358/1983**, όπως ισχύουν κάθε φορά.

Το δικαίωμα ασκείται οποτεδήποτε πριν ή μετά τη συνταξιοδότησή του ασφαλισμένου. Σε περίπτωση θανάτου του ενδιαφερομένου, πριν ζητήσει την αναγνώριση, το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί από τα δικαιούχα σύνταξης μέλη της οικογενείας του. Προθεσμία για την υποβολή της αίτησης σε κάθε μία από τις ανωτέρω περιπτώσεις δε θέτει ο νόμος.

Σε ότι αφορά στη θητεία και εφεδρική υπηρεσία, αναγνωρίζεται όλος ο χρόνος ανεξαρτήτως διάρκειας. Κάθε αναγνώριση ανάγεται ασφαλιστικά στη χρονική περίοδο που διανύθηκε η Στρατιωτική Υπηρεσία. Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει την αναγνώριση και μέρος μόνον του όλου χρόνου.

Ο χρόνος που αναγνωρίζεται λαμβάνεται υπόψη οπωσδήποτε για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης και σε ορισμένες περιπτώσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος σ' αυτήν.

Το πότε ο αναγνωριζόμενος χρόνος της Στρατιωτικής Υπηρεσίας λαμβάνεται υπόψη για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, το ορίζει σαφώς ο νόμος ως εξής:

Για σύνταξη γήρατος. Αν ο ασφαλισμένος πραγματοποίησε **3600 ΗΕ ή 12 έτη** από άλλη ασφάλιση και **συμπλήρωσε το 58° έτος της ηλικίας του** (άνδρας ή γυναίκα). Εξαίρεση αποτέλεσε η αναγνώριση για θεμελίωση δικαιώματος και με **10500 ΗΕ, από τις οποίες 7500 ΗΕ στα ΒΑΕ** για συνταξιοδότηση από το ΙΚΑ (Κεφ. Δ' § 1 εδαφ. γ').

Για σύνταξη λόγω αναπηρίας. Εφ' όσον ο ασφαλισμένος είναι ανατομοφυσιολογικά ανάπηρος (ιατρική κρίση) με ποσοστό πάνω από **67%** και έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση **900 ΗΕ ή τριετή ασφάλιση**.

Για σύνταξη λόγω θανάτου. Τα δικαιούχα παροχών μέλη της οικογενείας του θανόντος ασφαλισμένου μπορούν ν' αναγνωρίσουν το χρόνο Στρατιωτικής Υπηρεσίας του για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη λόγω θανάτου, εφ' όσον ο θανών είχε πραγματοποιήσει 900 ΗΕ ή τριετή ασφάλιση πριν ή μετά τη στρατεύσή του και:

▽ **Η χήρα** έχει υπερβεί το **60°** έτος της ηλικίας της.

▽ Τα τέκνα δεν έχουν υπερβεί το **18°** έτος της ηλικίας τους ή το **24°** έτος αν σπουδάζουν σε ανώτατες ή ανώτερες Σχολές. Τα τέκνα δικαιούνται σε αναγνώριση ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας εφ' όσον είναι α-

(9) Βλ. ν. 3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 2 και Γ. Ψηλού: Μεταρρύθμιση του συστήματος Κ.Α., στο ΔΕΝ 2002 σ. 1105.

νίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία από ανικανότητα προϋπάρχουσα της συμπλήρωσης του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους (ν. 1539/85 άρθρ. 23 παρ. 1).

Οι **3600** ή **900 HE** ή τα αντίστοιχα έτη ασφάλισης που απαιτούνται, δεν είναι απαραίτητο να έχουν πραγματοποιηθεί στην ασφάλιση του Οργανισμού από τον οποίο θα χορηγηθεί σύνταξη, αλλά και σε οποιονδήποτε άλλο, αρκεί να είναι από εκείνα που μεταφέρονται με το σύστημα της διαδοχικής ασφάλισης (Βλ. Κεφ. ΙΖ).

Η αναγνώριση γίνεται από ένα μόνο Οργανισμό κύριας ασφάλισης και ένα μόνο επικουρικής, που θα επιλέξει ο ασφαλιζόμενος (άρθρο 1 παρ. 2 ν. 1358/83, όπως αντικ. με το ν. 1539/85 άρθρο 23 παρ. 1 και ΣΤΕ 3066/92 ΕΔΔΔΔ 1994 σ. 97). Πάντως επιλογή δύο ομοειδών Οργανισμών, με σκοπό την αναγνώριση σε καθένα μέρους της υπηρεσίας, δεν είναι δυνατή.

Ειδικά ως προς το ΙΚΑ που έχει ως μονάδα μέτρησης της ασφάλισης την **ημέρα εργασίας** (Η.Ε.), με την εξαγορά αναγνωρίζονται **30 HE** στην ασφάλιση για κάθε μήνα στράτευσης (άρθρ. 2 παρ. 2), δηλ. **360 HE** για κάθε έτος, ανεξάρτητα εάν η εξαγορά υπολογίζεται επί του μηνιαίου μισθού ή του **25πλάσιου του ημερομισθίου** (Εγκ. ΙΚΑ 126/83), και εντάσσονται στον κλάδο συντάξεων (κοινή ασφάλιση).

Ερμηνεύοντας τα παραπάνω, προς το όριο ηλικίας για θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη, οφείλουμε να τονίσουμε ότι ο ασφαλισμένος ειδικού Ταμείου που βγαίνει σε σύνταξη στο **55^ο** έτος της ηλικίας του δεν μπορεί να προσμετρήσει το χρόνο της Στρατιωτικής Υπηρεσίας, έστω και εάν έχει αναγνωρισθεί και εξαγορασθεί, για να συμπληρώσει, παράδειγμα, την 25ετή συντάξιμη υπηρεσία ή οποιαδήποτε άλλη υπέρτερη αυτής που απαιτείται για να θεμελιώσει το δικαίωμα σε σύνταξη. (Διοικ. Πρωτ. Αθην. 8603/1996 ΕΔΚΑ 1998 σ. 247).

Το ίδιο ισχύει και προκειμένου για σύνταξη λόγω **35ετίας με ή χωρίς όριο ηλικίας**. Ο χρόνος της Στρατιωτικής Υπηρεσίας υπολογίζεται για τη συμπλήρωση των **10500 HE** προκειμένου για το ΙΚΑ ή της **35ετίας** προκειμένου για τα άλλα ταμεία, **αλλά μόνο με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας**.

Στο ΙΚΑ προσμετρούνται και οι πέραν των **300 HE** ανά έτος και μέχρι **360** (εγκ. ΙΚΑ 90/83 ΔΕΝ 1983 σ. 79).

Εδώ να προσθέσουμε ότι στο ποσό εξαγοράς που προκύπτει, ο ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 18 παρέχει ειδική έκπτωση **30%** σε αυτούς που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από **1/1/2011** μέχρι **31/12/2014** και **50%** για όσους θεμελιώνουν τέτοιο δικαίωμα από **1/1/2015** και μετά.

β. Γονική άδεια

Δικαίωμα στη λήψη της γονικής άδειας έχει ο γονέας που εργάζεται ως μισθωτός ή με σχέση έμμισθης εντολής και έχει συμπληρώσει ένα χρόνο εργασίας στον ίδιο εργοδότη, ανεξαρτήτως του αριθμού απασχολούμενων στον συγκεκριμένο εργοδότη, και ασχέτως εάν ο άλλος των συζύγων εργάζεται έξω από το σπίτι.

Η άδεια παρέχεται για περίοδο μετά από τη λήξη της άδειας μητρότητας και μέχρις ότου το παιδί συμπληρώσει ηλικία 3,5 ετών. Χορηγείται χωρίς αποδοχές και η διάρκειά της μπορεί να φθάσει τους 3,5 μήνες, για κάθε γονέα και σε περίπτωση διάστασης, διαζυγίου, χηρείας ή γέννησης τέκνου εκτός γάμου, η άδεια φθάνει στους 6 μήνες στο γονέα που έχει την επιμέλεια του παιδιού. Το δικαίωμα ασκείται και για υιοθετημένο παιδί.⁽⁸⁾

Η διάταξη ορίζει τα ελάχιστα όρια της ασφαλιστικής προστασίας. Ωστόσο έχουμε τη γνώμη ότι εάν από ΣΣΕ, διοικητικές αποφάσεις, οργανισμούς ή κανονισμούς εργασίας ή άλλες ρυθμίσεις εξομοιωτικού χαρακτήρα, προβλέπεται χρόνος γονικής άδειας μεγαλύτερος των παραπάνω, αναλόγως μεγαλύτερη είναι και η ασφαλιστική κάλυψη. Την άποψη αυτή δεν αποδέχεται, εξ όσων γνωρίζουμε, η ΓΓΚΑ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας.

Για την αίτηση προς ασφάλιση δεν προβλέπεται προθεσμία. Μπορεί να υποβληθεί οποτεδήποτε. Ωστόσο, η χρονολογία υποβολής της αποτελεί στοιχείο του συνολικού ποσού εξαγοράς. Αυτό προσδιορίζεται από το ποσοστό εισφοράς (εργοδότη και ασφαλισμένου) των επιλεγόμενων κλάδων ασφάλισης, υπολογιζόμενο στο 25πλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, που ισχύει κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης αναγνώρισης, επί τους μήνες που αναγνωρίζονται.

Το ποσό μπορεί να καταβληθεί εφάπαξ, εντός τριμήνου από την κοινοποίηση της σχετικής απόφασης του Οργανισμού, οπότε μειώνεται κατά 15%, ή σε δόσεις ίσες με τους αναγνωριζόμενους μήνες

γ. Περίοδοι επιδότησης λόγω Ασθενείας τακτικής ανεργίας.

Αντίστοιχη αναγνώριση προβλεπόταν και με το προηγούμενο δίκαιο (ν. 2084/92 άρθρ. 40 και 47 § 12, όπως είχε τροποποιηθεί με το ν. 2335/95 άρθρ. 5) αλλά **μέχρι 200 ημέρες** κατά περίπτωση, εφόσον συνέπιπταν στην τελευταία δεκαετία, πριν από την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης. Οι προαναφερόμενες ημέρες συνυπολογίζονταν χωρίς εξαγορά, μόνο για τη συμπλήρωση των γενικών προϋποθέσεων που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία, για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη **γήρατος** και όχι βεβαίως και για τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης.⁽¹⁰⁾

(10) Βλ. σχετικός Γ. Ψηλού: Χρόνος Ασφάλισης στο ΔΕΝ 2005 σ. 1393 (ιδίως σ. 1408).

Ήδη ο **ν. 3863/10 αριθ. 10 § 18** αυξάνει τις αναγνωριζόμενες ημέρες **σε 300** ανά περίπτωση, χωρίς ειδικό προσδιορισμό της χρονικής περιόδου που καταβλήθηκε το κάθε επίδομα. Ωστόσο, και με τη νέα ρύθμιση, η αναγνώριση χρησιμεύει για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, χωρίς τον περιορισμό που ίσχυε, ότι η αναγνώριση γίνεται για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη **λόγω γήρατος**, άρα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τη σύνταξη αναπηρίας⁽¹¹⁾ και για λόγω θανάτου. Τέλος και ο νέος νόμος δεν κάνει λόγο για εξαγορά του αντίστοιχου χρόνου.

Το συμπέρασμα είναι ότι και με το νέο νόμο, εάν ο ασφαλισμένος με τη λοιπή ασφάλισή του συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης που απαιτείται για σύνταξη, οι ημέρες επιδότησης δεν προσμετρούνται.

δ. Χρόνος εκπαιδευτικής αδείας

Αναγνωρίζεται και μέχρι 2 χρόνια στην ασφάλιση στους φορείς κύριας και επικουρικής σύνταξης, μετά από αίτηση, χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένη προθεσμία. Η αναγνώριση γίνεται με εξαγορά, βάση του ποσοστού του κλάδου σύνταξης (εργοδοτικής και εργατικής εισφοράς), υπολογιζόμενο στις αποδοχές του ασφαλισμένου, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, επί τους μήνες που αναγνωρίζονται.

ε. Χρόνος σπουδών

Αναγνωρίζονται τόσο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος όσο και για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης. Απαιτείται αίτηση του ενδιαφερομένου. Ο αναγνωρισμένος χρόνος ισούται με τον αριθμό των ετών που απαιτούνται, θεωρητικά, για το πέρας των σπουδών, αρχής γενομένης από της αρχικής εγγραφής στο πρώτο έτος. Εάν ο αιτών κατά τη διάρκεια των σπουδών είχε ασφαλισθεί από οποιαδήποτε αιτία, κατά την άποψή μας δεν δικαιούται σε αναγνώριση. Εάν όμως ασφαλίσθηκε μερικώς λόγω μη πλήρους απασχόλησως, αναγνωρίζει τον υπολειπόμενο χρόνο μέχρι να καλύψει 300 Η.Ε. κατ' έτος.

Η αναγνώριση τελεί υπό εξαγορά υπολογιζόμενη για κάθε μήνα σε **20%** για την κύρια ασφάλιση και **6%** για την επικουρική επί του **25πλασίου του ΗΑΕ** που ισχύει κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης (**σήμερα ΗΑΕ 33,04 χ 25 χ 20 ή 6%**).

Το προκύπτον ποσό καταβάλλεται είτε εφάπαξ με μείωση **15%**, είτε σε μηνιαίες δόσεις ίσες με τους μήνες που αναγνωρίζονται. Εάν εν τω μεταξύ μεσολαβήσει συνταξιοδότηση, το οφειλόμενο ποσό παρακρατείται από τη σύνταξη μέχρι του 1/4 της σύνταξης. Πριν από τη συνταξιοδότηση, τυχόν καθυστέρηση καταβολής της δόσεως, το ποσό αυτής επιβαρύνεται με τα κατά νόμο πρόσθετα τέλη.

στ. Ο Χρόνος ανεργίας

Πρόκειται για χρονική περίοδο για την οποία δεν καταβλήθηκε επίδομα ανεργίας, αδιάφορα αν υπάρχει εγγραφή στον ΟΑΕΔ ως άνεργου. Η αναγνώριση, μαζί με άλλες, εισάγεται στην ασφαλιστική νομοθεσία. Η διάταξη ορίζει ότι: "*ως χρόνος ασφάλισης στους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΚΑ) και το Δημόσιο λογίζεται... "Ο χρόνος ανεργίας μετά την υπαγωγή στην ασφάλιση οποιουδήποτε ΦΚΑ ή το Δημόσιο..." και περαιτέρω ότι ο χρόνος αυτός "... αναγνωρίζεται μετά από αίτηση του ασφαλισμένου, για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης..."* (ν. 3863/10 άρθρ. 10 § 1, περίπτ. 18).

Η ιδιότητα "*του άνεργου*" συνδέεται άρρηκτα με το πρόσωπο που θέλει να εργασθεί, αλλά δεν βρίσκει κατάλληλη εργασία. Δεν ορίζεται, όμως, από το νόμο ο τρόπος της απόδειξης της πρόθεσης ή ιδιότητας αυτής. Έτσι το κενό του νόμου οδηγεί στη σκέψη ότι χρήση του δικαιώματος αναγνώρισης μπορεί να κάνει ο ασφαλισμένος ο οποίος μετά την πρώτη υπαγωγή στην ασφάλιση εμφανίζει κενό ασφάλισης, αδιάφορα εάν απουσίαζε εκτός Ελλάδος, εάν εγκατέλειψε την επαγγελματική δραστηριότητα ή απασχολείτο χωρίς ασφάλιση, παρακάμπτοντας έτσι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τις περί παραγραφής του δικαιώματος προς είσπραξη των εισφορών διατάξεις.

Στο παραπάνω θέμα θα μπορούσαν να παρατεθούν και άλλες κραυγαλέες περιπτώσεις δημιουργίας αναδρομικής ασφάλισης που δεν χρήζουν, κατά την άποψή μας, της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας.

Άλλα θέματα που προβάλλουν είναι:

▽ Η παραπάνω "ανεργία" αναφέρεται σε μισθωτούς ή καταλαμβάνει και αυτοαπασχολούμενους; Δηλαδή ο επιχειρηματίας που κλείνει την επιχείρησή του και μέχρι να ξεκινήσει την επόμενη παραμένει ανεργός και ανασφάλιστος δικαιούται αναγνώρισης του κενού χρόνου από τον ΟΑΕΕ;

▽ Η διακοπή εργασίας μισθωτού και η εκ των υστέρων άσκηση επαγγέλματος ασφαλιστέου στον ΟΑΕΕ και αντίστροφα σε ποιόν φορέα θα απευθυνθεί για την αναγνώριση;

Τα ερωτήματα αυτά και τόσα άλλα που ανακύπτουν δεν αντιμετωπίζονται από το έγγραφο του Υπουργείου (Ε.& ΚΑ Φ.80000/ΟΙΚ.22458/1664/2-9-2010 - ΔΕΝ 2010 σ. 1107).

(11) Το ΣτΕ είχε δεχθεί ότι και με το παλαιό δίκαιο η αναγνώριση γινόταν και για τη σύνταξη αναπηρίας (ΣτΕ 1975/06, ΕΔΔΔΔ 2008 ας. 495).

Εν πάση περιπτώσει, για την αναγνώριση αυτή απαιτείται αίτηση που δεν υπόκειται σε χρονικούς περιορισμούς και καταβολή εισφορών εξαγοράς με ποσοστό **20%** για τους φορείς κύριας ασφάλισης και **6%** για τους όμιλους επικουρική, υπολογιζόμενων στο **25πλάσιο του ΗΑΕ** που ισχύει κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης.

Το ποσό εξαγοράς που προκύπτει καταβάλλεται είτε εφάπαξ, εντός τριμήνου από της κοινοποίησης της σχετικής απόφασης, οπότε παρέχεται έκπτωση **15%**, είτε σε μηνιαίες δόσεις ίσες με τον αριθμό των αναγνωριζόμενων μηνών, εκ των οποίων η πρώτη είναι καταβλητέα μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα από της κοινοποίησης της σχετικής απόφασης. Σε περίπτωση καθυστέρησης στη καταβολή δόσεως, το ποσό αυτής προσαυξάνεται με πρόσθετο τέλος **3-120%**.

ζ. Χρόνος απουσίας λόγω κήσης και λοχείας

Ο χρόνος κήσης και λοχείας της γυναίκας για **119 ημέρες**, πριν και μετά τον τοκετό, λογίζεται ότι διανύθηκε σε σύνταξη από την ασφαλιστική νομοθεσία του ΙΚΑ πολλαπλώς. Συγκεκριμένα, για τις συγκεκριμένες μέρες, η γυναίκα ασφαλιζεται κανονικά από τον εργοδότη για τον πρώτο μήνα απουσίας, κατά τις διατάξεις του **Α.Κ. άρθρ. 657 και 658 και α.ν. 1846/51 άρθρ. 2 παρ. 2** και για τις υπόλοιπες ημέρες ασφαλιζεται από τον ΟΑΕΔ, εάν και εφόσον έλαβε από τον Οργανισμό Ειδικό Επίδομα (ν. 1469/84 άρθρ. 12 § 1).

Με διάφορες Εθνικές ΓΣΣΕ παρασχέθηκε άδεια απουσίας της μητέρας από την εργασία, **1-2 ώρες την ημέρα** για θηλασμό και ειδική φροντίδα του παιδιού. Τέλος, με την **ΕΓΣΣΕ της 24/5/2004 άρθρ. 9** (ΔΕΝ 2004 σ. 821) παρασχέθηκε δυνατότητα στη μητέρα να μετατρέψει το μειωμένο ωράριο σε συνεχή απουσία ίσου χρόνου με αποδοχές,⁽¹²⁾ γεγονός που επιφέρει ασφάλιση.

Η πρόβλεψη λοιπόν του νόμου ότι αναγνωρίζεται "ο προβλεπόμενος από την ΕΓΣΣΕ χρόνος απουσίας από την εργασία λόγω κήσης και λοχείας" δεν γνωρίζουμε σε ποια συλλογική σύμβαση αναφέρεται. Ούτε το συγκεκριμένο έγγραφο του Υπουργείου προσδιορίζει την εν λόγω σύμβαση.

Πάντως, τυχόν υφισταμένη υποχρέωση αναγνώρισης, ο αντίστοιχος χρόνος λαμβάνεται υπόψη μόνο για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και όχι για τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης. Ο περιορισμός αυτός μάλλον καθιστά την αναγνώριση χωρίς εξαγορά.

η. Χρόνος απεργίας

Το δικαίωμα της απεργίας με τη μορφή οργανωμένης άρνησης των μισθωτών να εκπληρώσουν τις απορρέουσες από τη σύμβαση εργασίας υποχρεώσεις τους, αναγνωρίζεται από το δίκαιο. Η συμμετοχή σε αυτή δεν εκφράζει βούληση του απεργούντος για τη λύση της σύμβασης. Απλώς αποτελεί άρνηση εκπλήρωσης των υποχρεώσεων, με σκοπό την άσκηση πίεσης προς τον εργοδότη, την πολιτεία, κ.λπ.

Νομολογία και θεωρία δέχονται ότι οι απεργοί κατά το διάστημα της απεργίας δεν δικαιούνται των αποδοχών τους.⁽¹³⁾ Έτσι στερούνται και του δικαιώματος σε ασφάλιση κατά τη διάρκεια αυτής.

Όσο και αν ήθελε να θεωρηθεί ως τυπικά ορθή η θέση αυτή, είναι αλήθεια ότι η έλλειψη ασφάλισης λειτουργεί ανασχετικά στην άσκηση ή συνέχιση της απεργίας, ανάσχεση που αποδυναμώνει, εμμέσως, το συνταγματικώς κατοχυρωμένο αυτό δικαίωμα.

Συγκεκριασμό των παραπάνω επιχειρεί η νέα διάταξη. Ο αντίστοιχος χρόνος αναγνωρίζεται με αίτηση του ενδιαφερομένου, τόσο για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, όσο και για τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης. Τελεί δε η αναγνώριση υπό τον όρο της εξαγοράς.

Το ποσοστό **20%** για την κύρια ασφάλιση και **6%** για την επικουρική για την εξεύρεση του συνολικού ποσού υπολογίζεται επί των αποδοχών του αιτούντος κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης και βαρύνει όλο τον ασφαλισμένο.

θ. Πλασματικός χρόνος μητέρων

Με το **ν. 3029/02 άρθρ. 4 § 7**, όπως τροποποιήθηκε με το **ν. 3655/08 άρθρ. 141 § 1** (ΔΕΝ 2008 σ. 435) προβλέφθηκε η πριμοδότηση με Ημέρες Εργασίας (Η.Ε.) των γυναικών που ασφαλιζονται σε οποιοδήποτε φορέα **κύριας** ασφάλισης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, πλην ΟΓΑ, που **αποκτούν** παιδιά από **1/1/2000** και εφεξής, ως ακολούθως:

▽ **Ενός έτους ασφάλισης ή 300 Η.Ε. για το πρώτο παιδί.**

▽ **Δύο ετών ασφάλιση ή 600 Η.Ε. για κάθε επόμενο παιδί μέχρι το τρίτο.**

Για παιδιά άνω των τριών ο νόμος δεν προβλέπει πριμοδότηση. Δηλ. αναγνωρίζονταν το πολύ 5 έτη ασφάλισης ή 1500 ΗΕ, ανεξαρτήτως αν είναι "παλαιές" ή "νέες" ασφαλισμένες.

Ο νόμος ορίζει ότι "ο πλασματικός αυτός χρόνος *συνυπολογίζεται (.....) για τη συμπλήρωση του κατά περι-*

(12) Βλ. Χρ. Πετίνη - Πηνιώτη: Δικαιώματα εγκύων και τεκνουσών γυναικών, ΔΕΝ 2010 σ. 189).

(13) Βλ. Φ. Χατζηδημητρίου - Γ. Ψηλού: Ασφαλιστική Νομοθεσία, έκδοση ΔΕΝ 1991 σ. 348 όπου και πλούσια νομολογία και θεωρία και επί πλέον Γ. Κουκιάδη: Απεργία και ατομική σχέση εργασίας, Δίκαιο και Πολιτική τ. 3 (1992) σ. 173, 212, Γ. Λεβέντη: Εργατικό Ατύχημα κατά τη διάρκεια της απεργίας - ΔΕΝ 1993 σ. 1, Κ. Κρεμαλή: Οι κοινωνικές επιπτώσεις στην απεργία ΕΕΔ 1994 σ. 1089, ΑΠ 27/2004 ΕΚΑ 2006 σ. 185

πτωση οριζόμενου από τις ισχύουσες διατάξεις πλήρους σύνταξης γήρατος ή για προσαύξηση του ποσού της σύνταξης".

Η αναφορά αυτή αποκλείει, εξ ορισμού, την αναγνώριση για τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων για μειωμένη σύνταξη ή σύνταξη λόγω αναπηρίας ή θανάτου. Πέραν αυτών, ο νόμος ρητά ορίζει ότι ο πλασματικός χρόνος δεν αναγνωρίζεται για τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης:

- ▽ Με **11100 HE** (37ετία)
- ▽ Με **4500 HE** (ελάχιστες βασικές προϋποθέσεις)
- ▽ Του απαιτούμενου χρόνου για συνταξιοδότηση μητέρων ανηλίκων ή ανάπηρων παιδιών (5500 ή 7500 HE) και
- ▽ Των ελαχίστων απαιτούμενων HE στα ΒΑΕ

Το δικαίωμα της αναγνώρισης παρέχεται κατ' αρχήν στη μητέρα "παλαιά" ή "νέα" ασφαλισμένη. Αν αυτή αποποιηθεί του δικαιώματος, μπορεί να το ασκήσει ο ασφαλισμένος πατέρας. Υπό την έννοια αυτή το δικαίωμα του πατέρα σε αναγνώριση είναι παράγωγο του προϋπάρχοντος πρωτότυπου της μητέρας. Επομένως, εάν η μητέρα δεν είναι ασφαλισμένη ή έχει ήδη συνταξιοδοτηθεί, ο πατέρας ασφαλισμένος στερείται της δυνατότητας να αναγνωρίσει τον πλασματικό χρόνο.

Για τη μεταβίβαση του δικαιώματος από τη μητέρα, είναι υποχρεωτική η υποβολή, εκ μέρους της, σχετικής υπεύθυνης δήλωσης προς τον αρμόδιο φορέα συνταξιοδότησης.

Υπό το πρίσμα αυτό, αποκλείεται η άσκηση του αυτού δικαιώματος από τους δύο γονείς, ούτε και η μερική αναγνώριση από καθένα γονέα γίνεται αποδεκτή. Αλλά και εξ αντιθέτου δεν είναι συμβατή προς το νόμο και η ανάκληση του παραχωρηθέντος δικαιώματος, μετά την αξιοποίησή του.

Το ποσό της εξαγοράς βαρύνει τους αρμόδιους φορείς, δηλαδή γίνεται χωρίς επιβάρυνση της μητέρας ή του πατέρα.

Ι. Ο χρόνος μαθητείας

Ρητά ορίζεται από το νόμο, ότι τέτοιος χρόνος αναγνωρίζεται μέχρι **ένα (1) έτος**. Το έγγραφο του Υπουργείου (Φ.80000/ΟΙΚ.22458/1664/2-9-2010) περιορίζει να επισημάνει ενδεικτικά ότι ως χρόνος μαθητείας θεωρείται ο χρόνος απασχόλησης σε προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (stage).

Όμως, για την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, τοποθετούνται από διάφορες αρχές (ΟΑΕΔ, ΤΕΙ, Πανεπιστήμια, κ.λπ.) σε Οργανισμούς και Επιχειρήσεις σπουδαστές ή φοιτητές, οι οποίοι ασφαρίζονται στο Ι-ΚΑ μόνο έναντι του εργατικού ατυχήματος με ποσοστό ασφάλισης **1%** υπολογιζόμενο κατά μήνα στο **25πλάσιο** του τεκμαρτού ημερομισθίου της εκάστοτε **12^{ης} ασφαλιστικής κλάσεως**.⁽¹⁴⁾ Προσωπική μας γνώμη είναι ότι και οι ούτως ασφαλισθέντες (με 1%) δικαιούνται σε αναγνώριση για ένα το πολύ έτος της τοιαύτης μαθητείας.

Ανεξαρτήτως τούτου όπου χωρεί αναγνώριση, αυτή χρησιμεύει τόσο για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, όσο και για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης και στην κύρια και στην επικουρική ασφάλιση.

Η εισφορά εξαγοράς ανέρχεται σε **20%** και **6%** αντίστοιχα (κύρια και επικουρική) υπολογιζόμενη για κάθε αναγνωριζόμενο μήνα, στο **25πλάσιο** του ΗΑΕ που ισχύει κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης.

ια. Χρόνος άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας

Η ασφάλιση στον ΟΑΕΕ είναι υποχρεωτική και επέρχεται αυτοδίκαια. Ωστόσο δεν έλειψαν οι περιπτώσεις, ιδίως κατά το απώτερο παρελθόν, κατά τα πρώτα έτη της επαγγελματικής δραστηριότητας, να διέφυγαν ορισμένοι της ασφάλισης. Έτσι προέκυπτε κενό ασφάλισης.

Στο ΤΕΒΕ, πριν από την ένταξή του στον ΟΑΕΕ, υπήρχε νομοθετική ρύθμιση που προέβλεπε την αναγνώριση τέτοιου χρόνου για μία 5ετία. Το **Π.Δ. 258/05** (ΦΕΚ 316 τ.Α') με το οποίο εγκρίθηκε το Καταστατικό του ΟΑΕΕ, από παράλειψη αναφοράς στο θέμα, κρίθηκε ότι το αντίστοιχο δικαίωμα, για όσους δεν το είχαν ασκήσει στα τέως Ταμεία, καταργήθηκε.

Η νέα διάταξη, λοιπόν, του **ν. 3863/10 άρθρ. 18 § 17**, ορίζοντας ότι "ο χρόνος αποδεδειγμένης άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας πριν από την εγγραφή στα μητρώα του ΟΑΕΕ και μέχρι πέντε (5) έτη εφόσον δεν είχαν πληρωθεί οι ασφαλιστικές εισφορές" τελεί υπό αναγνώριση, επαναφέρει το δικαίωμα σε καθένα, που πριν την εγγραφή του στον ΟΑΕΔ αλλά για την ταυτότητα του νομικού λόγου και στα πρώην Ταμεία (ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΑ), το χρόνο άσκησης επαγγέλματος και μέχρι πέντε έτη πριν από την εγγραφή του.

ιβ. Περίοδος συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας

Για τη θεμελίωση των ελαχίστων προϋποθέσεων σε σύνταξη γήρατος, συνυπολογίζεται και ο χρόνος που ο ασφαλισμένος έχει συνταξιοδοτηθεί λόγω αναπηρίας (αναπηρία βαριά, απλή, μερική) οποτεδήποτε στο παρελθόν, όπως στην περίπτωση επιδότησης λόγω ανεργίας ή ασθένειας. Ανάλογο δικαίωμα ίσχυε ανέκα-

(14) Βλ. Γ. Ψηλού: Ασφάλισης πρακτικών ασκουμένων σπουδαστών - φοιτητών - μαθητών, ΔΕΝ 2005 σ. 1.

θεν στο ΙΚΑ και με το **ν. 2084/92** (άρθρο 40 και 47 12) επεκτάθηκε σε όλα τα Ασφαλιστικά Ταμεία.

Σκοπός του νόμου είναι η παροχή δυνατότητας στους συνταξιούχους λόγω αναπηρίας, οι οποίοι εξ αντικειμένου αποσυνδέονται από την ενεργό απασχόληση και ως εκ τούτου αδυνατούν να συμπληρώσουν τις αυξημένες προϋποθέσεις σύνταξης λόγω γήρατος, μετά τη συμπλήρωση του κατά νόμο ορίου ηλικίας. Η αναγνώριση γίνεται χωρίς εξαγορά.

Σ' αυτό το πνεύμα, το δικαίωμα σε αναγνώριση εκπληρώνει και μέρος των ειδικών αξιών της κοινωνικής ασφάλισης, όπως είναι η κοινωνική δικαιοσύνη και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ώστε με τις κάθε φορά νομοθετούμενες ρυθμίσεις, να απολαμβάνουν των αγαθών του θεσμού και οι υπολειπόμενοι σε δικαιώματα ασφαλισμένοι.